22. VII 43

Poštarina plaćena u gotovu.

CIENA 4 KUNE BROJ 34

USTAŠA

VIESNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

1075

1861

1928

U GLAVNOM USTAŠKOM STANU

USTAŠA

GOD. XIII. BROJ 34.
ZAGREB, 22. KOLOVOZA 1943.

VIESTNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

POGLAVNIK PREDVODI

Najnovije promjene u izbjegličkoj velikosrbskoj vladi u Londonu i veliki Poglavnikov govor, održan 16. kolovoza u Zagrebu znače dva krupna politička dogodjaja u našem vanjsko i unutarnjepolitičkom razvoju. To je pitanje i odgovor, glas i jeka i u ovim važnim vremenima značajni preduvjeti daljeg toka.

Premda je hrvatski narod u svom dvogodišnjem samostalnom državnom životu sve više pronicao u blagodat svoje nezavisnosti i samostalnosti, a dogodjaji u emigrantskoj vladi u Londonu su tako daleki i tudji kao dvadesetgodišnji ružni san u Jugoslaviji, ipak su sva natezanja medju velikosrbskim vodjama u Londonu imala neki posebni odjek u Hrvatskoj. Ne znači to, da je sudbina hrvatskog naroda zavisila o stavu srbskih propalih političara u Londonu. Baš naprotiv, hrvatska je država stvorena bez njihove volje i protiv njihove volje, a niti će se u buduće ikada pitati za njihovo mišljenje i gledanje. Dogodjaji u Londonu za nas imadu drugačije značenje, jer ih promatramo pod vidom naše oslobodilačke borbe i postignutog državotvornog uspjeha. I kao što je politika srbske vlade u Londonu kroz dvije godine podpuno odbacila krinku s obraza i izkesila svoje zube samo za jednim ciljem, za uništenjem Hrvata i Hrvatske, tako je kroz dvije godine u Hrvatskoj sve više i više, čak i kod naših najljućih protivnika, raslo uvjerenje, da smo stvaranjem hrvatske države pogodili jedini i pravi put, kojeg je hrvatski narod mogao i smio izabrati. A kada je nedavno srbska vlada u Londonu izbacila i posljednju kartu, onda je u Hrvatskoj nestalo i posljednjeg čovjeka, koji ne bi za uviek okrenuo ledja našim neprijateljima u londonskoj vladi.

Nije kriza u srbskoj londonskoj vladi izbila na jedanput, već je ona posljedica duge dvogodišnje krize, koja je konačno dovela do sloma. Već prigodom prve rekonstrukcije vlade i istupa američkih Hrvata bilo je sve jasnije i onima, koji su tek površno gledali na londonsku igru, da postoji medju srbskim političarima neka podmukla bolest, koja će jednoga dana izbiti na javu. I zaista nije prošlo dugo vremena, vlada Miše Trifunovića podniela je ostavku, a iz nove vlade izbačeni su svi Hrvati. Očitije se nije moglo govoriti, a taj srbijanski jezik razumjeli su svi Hrvati i u inozemstvu i u domovini.

Možda je mnoge ova otvorena srbska igra malo i previše iznenadila, a zaista nije moglo biti većeg razočaranja, kad se i vlastitim suradnicima otvoreno reklo, da su bili puka igračka u rukama velikosrbske promičbe. Takovi su možda bili iznenadjeni, medjutim ustaška Hrvatska nije ovim postupkom ni malo bila iznenadjena, jer je dobila time najveću potvrdu svoje izpravnosti i svojeg pravog puta.

O svojoj politici prema Beogradu hrvatski se narod izrazio već godine 1918. i ostao je dosljedan tom svom vjerovanju. Radićevom smrću ponovno je potvrdjeno to političko načelo hrvatskog naroda, da s Beogradom nikada ne smije imati ništa zajedničkog. Tom načelu ustaštvo nije dalo ništa novog, već ga je samo nastavilo i provelo u djelo. I 10. travnja bio je odgovor na godinu 1918., a hrvatski narod o Srbima, o Beogradu i o Jugoslaviji nema ni za trun drugačije mišljenje, nego što ga je imao 10. travnja 1941., 20. lipnja 1928., ili 5. prosinca 1918. Hrvatski narod ima isto mišljenje, isto načelo i isti put: u slobodnoj državi do ostvarenja svojih načela.

Otvorene srbske karte prozrete su u Hrvatskoj već mnogo prije od stvaranja najnovije emigrantske vlade u Londonu i zato je hrvatski narod u svom dvogodišnjem samostalnom životu kao jedan čovjek stajao u rovu rame uz rame s puškom u ruci. Svakome je danas jasno, da niti Srbi u Londonu, a niti u domovini nisu niti jedan čas mislili na uzpostavu bilo kakove Jugoslavije, već na uzpostavu velike Srbije, koja bi bolno okljaštrila hrvatske zemlje, a sve je drugo bila promičba, da se hrvatsko jedinstvo razbije i onemogući hrvatska jedinstvena fronta i oružana i politička. Medjutim srbska igra nije nigdje uspjela. Jer nikada još u svojoj poviesti hrvatski narod nije vodio otvorenije borbe za svoje granice, za svoj cjelokupni narodni prostor, gdje je god bilo Hrvata i gdje god se čuje hrvatska rieč.

Ako ćemo govoriti o najnovijem odjeku promjena u izbjegličkoj vladi u Londonu, onda moramo uztvrditi, da su ti najnoviji dogodjaji uvjerili hrvatski narod, da je dobro ocjenio 10. travnja srbsku politiku i da je izabrao najsretniji put u svojoj poviesti. Danas svaki Hrvat ima samo jedno mjesto: svrstati se u jedinstvene narodne redove, jer danas hrvatski narod brani samo jedno, svoju narodnu nezavisnu državu. Ali ti dogodjaji uvjeravaju nas i o političkoj genialnosti našeg Poglavnika, koji je jedini pokazao pravi put, a to mu daje i najveće pravo, da hrvatski narod vodi do konačnog ostvarenja njegovih ciljeva.

Poglavnik predvodi u borbi za hrvatsku državu.

S. P.

Komu i zašto?

Ostavimo na čas politiku po strani. I onako nije uviek sve politika, što se tako zove. Postoje naime i visoki probitci naroda, koji prelaze sve uzke okvire i koji se u politici ne rješavaju. Ostavimo dakle na čas politiku i ogledajmo stvar nepristrano i hladno, sine ira et studio. Ustanovljujmo jednostavno činjenice.

Rieč je o našoj zemlji. Bez pozivanja na osjećajnost valja ipak lojalno priznati, da nam je uviek svima bila dobra. I onima, koji od nje niesu drugo tražili, do li da ih čestito nahrani i napoji. I onima, koji su na jednoj stepenici više, pa se umiju oduševljavati i prirodnim krasotama liepe naše Domovine. Napokon i onima, koje zanosi herojska prošlost ove grude, što se nikad nije usušila od krvi — a krv je to ista, što teče i žilama našim... Svima nam je bila dobra ova čudna, divna, toliko gorka i toliko sladka zemlja, tako mržena i tako silno voljena. Ovo je tlo burâ i orkanâ, grobište i razbojište, vječna bojna crta, vječno branjena granica, a na kraju — ničija zemlja, o koju bezbroj puta već baciše kocku...

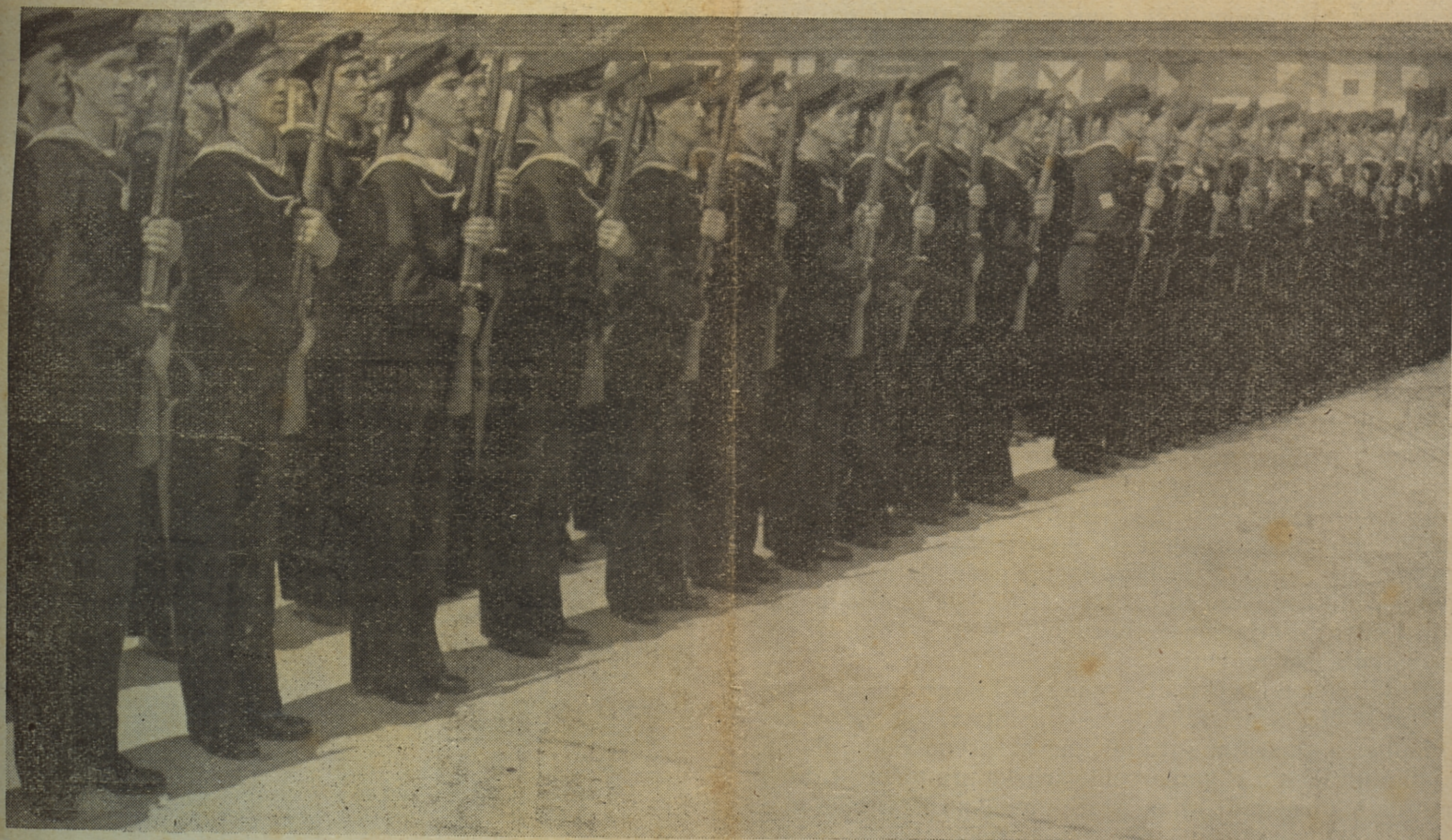
Poviest kaže, da je pred trinaest stoljeća ovu zemlju naselio narod Hrvatâ. Nitko to još do danas nije uspio znanstveno opovrći. Naselio se dakle amo narod Hrvatâ baš tako, kao što su se u druge krajeve Europe i svieta, prije ili poslije njega, naselili drugi narodi. Zemlje im se prozvaše po njima i nikome ne pada na pamet, da za bilo kojega od njih uztvrdi, da ga nema tamo, gdje jest, i da nije njegov kraj, što ga je naselio, oplodio svojim znojem, podigao svojim mišicama i branio svojim životom. Bilo bi, najposlije, i smiešno i nepravedno tako nešto uobće i tvrditi. I kad bi netko možda to ipak htio, oborilo bi se na nj čitavo svjetsko javno mišljenje i ušutkalo bi ga u ime medjunarodnog prava, u ime uljudbe, u ime vječne pravde.

Tko zna, iz kojih bi se sve razloga zauzeli za takav jedan nesretni narod i njegovu zemlju! Jednom bi to učinili iz snobizma, drugi put iz sporta, a treći put bi ih to opet na koji drugi način zabavljalo. No svakako: zauzimali bi se. Jednom bi rekli, da se tu ipak radi o velikom narodu od nekoliko desetaka milijuna ljudi, preko kojega se konačno ne može samo tako prieći. A drugi put bi, baš naprotiv, postali sentimentalni zato, jer je po sriedi kakav mali narod, nemoćan da se obrani vlastitom fizičkom silom, no koji uzprkos toga ima pravo na nekakvo mjesto pod suncem.

Sad kad se radi o Hrvatima, onda stvar odmah drugačije izgleda. Onda se zaključuje po posebnoj logici. A ti tako stvoreni zaključci glase po prilici ovako: »Hrvati nijesu Hrvati. Hrvati su Jugoslaveni. Hrvati su Srbi.« Ne ulazimo u naučnu snagu te logike, nego samo upozorujemo, da bi se po njoj jednako dobro moglo reći i da su Hrvati Englezi, Nizozemci ili Amerićani.

S hrvatskom zemljom je sasvim isto. Da se, na primjer, negdje na globusu još pronadju Iliri, koji su pred svega dvadeset stoljeća bili ovdje gospodari, poduzeće bi se odmah najozbiljnije mjere, da što prije dobijemo ilirsku vladu i postanemo ilirska država. No kad već ovo zasad nije aktuelno, onda svakako treba uzeti u obzir barem to, da svi kasniji doseljenici s Iztoka i od drugdje, svi stranci u ovoj zemlji prirodno moraju imati veća i jača prava, moraju imati vlast i prvu rieč — jer Hrvati su, na pokon, tu tek nešto oko tisuću i trista godina...

Ovakva je stvarna sudbina ove zemlje. A ona nam je, ipak, svima tako dobra. Kao majka nam je dobra. Zaboravimo zato na čas, da smo uz ovoga a protiv onoga, uz ovu stranku, uz ovaj tabor — i kako to već

ide odvajkada kod nas Hrvatâ. Zaboravimo sve to i gledajmo samo nju, zemlju našu. Skinimo svaku mrenu s očiju i pogledajmo je već jednom zdravim, bistrim i trieznim pogledom. Dobro je pogledajmo uzduž i poprieko, zavirimo u svaki kut, ne zaboravimo ni jednoga kraja, ni posljednjeg zaselka. I ne opredielimo se odmah prema onome, što ćemo opaziti, nego samo ustanovljujmo.

Osvrnimo se prije svega na činjenicu hrvatske Države. Hrvatska postoji kao Država. Nije važno, što to neki ne priznaju. Hrvatska Država je tu. Ona nije nastala protupravno i protiv volje hrvatskog naroda. Ona je na području, gdje su Hrvati starosjedioci još od svojega doseljenja iz prve europske domovine na sjeveru početkom srednjeg vieka. Konačno: hrvatska Država nije od jučer. Starija je od mnogih i mnogih suvremenih europskih država, pa ako je na jedno dugo vremensko razdoblje de facto i bila silom i prevarom »kulturnijih, jačih i boljih« od nas dokinuta, de iure nije uobće nikada prestala obstojati.

Još nešto. Država nije abstrakcija. Pojam države uzko je, neodvojivo povezan s pojmom naroda. Ne može država postojati bez naroda, jer bi tako bila bez temelja i sadržaja, bila bi nešto u zraku. Narod je država. Prema tome: Nezavisna Država Hrvatska, to je organizirani i oslobodjeni hrvatski narod.

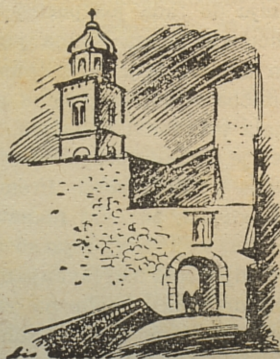
Budimo sad nepristrani, pa pošto smo dobro pogledali svoju zemlju, što se u njoj zbiva, priznajmo, da smo na svakom koraku susreli i osjetili jednu djelatnost, koja sviestno i očigledno ide za tim, da hrvatski narod dezorganizira ili liši ga slobode. Priznajmo, da smo posvuda opazili palež, ruševine, krvoprolića i nasilje svake vrsti. Komu i zašto?

Ako gdje razore prugu, ako izkliznе vlak i pokopa desetke nedužnih života, ako naidje »oslobodilačka vojska« i spali željezničku postaju, obćinu, školu, crkvu, bolnicu... dobivate uviek isti odgovor: nije to bilo upravljeno protiv naroda, nego protiv Države. U narodno da niesu dirali. Po tome državno nije narodno. Crkve, škole, željeznice, mostove i slično narod ne treba. Narod se svime time i ne služi i on to nije gradio, nego država za svoju razonodu. I najposlije, oni, koji stoje u službi države, niesu nikli iz naroda, nego bogzna odkud, i ne stoje u službi narodnoj. Promislite i priznajte, da je ipak sasvim nemoguće drugo što zaključiti iz onog odgovora. A koliko je ovo smiešno i neodrživo, na to na žalost malo tko pomišlja.

Ustanovimo dakle, da se sve štete u Hrvatskoj čine i nanose izravno i jedino hrvatskom narodu! A iz toga opet silom logike sliedi i druga konstatacija: da se ovdje uništava i razara zato, jer se radi o hrvatskom narodu i o hrvatskoj Državi! Zato, jer ipak ima Hrvata, za koje tvrde, da ih nema, i jer su to Hrvati, a niti su Jugoslaveni, niti Srbi, niti ma koji drugi izmišljeni ili postojeći narod. Kad se dakle opredjeljujemo, ne izpričavajmo se, da niesmo znali, da se radi samo i jedino o uroti protiv hrvatskog naroda i njegove Države!

O tome se radi. To mi moramo znati. A svojim neprijateljima mi Hrvati, zanijekani narod i nepriznata zemlja, poručujemo neka znadu, da
i još nas ima — još Hrvatâ!
mi satrli smo grobu vrata

S. VITKOVIĆ

KOME JOŠ NIJE JASNO?

Mjesec dana nakon uzpostave Nezavisne Države Hrvatske naglasio je Poglavnik u svojem poviestnom svibanjskom govoru, kako su protivnici u oslobodilačkoj borbi nas ustaše smatrali ludjacima ne vjerujući u ostvarenje našeg oslobodilačkog podhvata, a kada je stvorena hrvatska država zaista se pokazalo obratno, da su ludjaci oni, koji niesu vjerovali u njezinu uzpostavu i u naše oslobodjenje. Danas, nakon dvije i pol godine života naše nezavisne narodne države možemo i opet ponoviti te značajne rieči, tu svetu istinu, ali ne više da dokazujemo mogućnost oslobodjenja, već da dokazujemo jednu isto tako veliku i važnu istinu, nemogućnost državne zajednice sa Srbima i uzpostave Jugoslavije u bilo kojem obsegu i u bilo kojem obliku. Bilo je naime, bez zavaravanja, i u inozemstvu i u domovini ljudi, koji su još bili zaludjeni propalom lozinkom slobodna Hrvatska u slobodnoj Jugoslaviji, vjerujući, da je to jedino mogući obstanak Hrvatske i jedino mogući izlaz Hrvata iz ovoga rata.

Bilo je takovih ljudi. I kada se čitava ustaška Hrvatska tako reći nalazila u rovovima u obrani hrvatske slobode, hrvatske države i hrvatskih granica, onda su takovi ljudi s takovim idejama ili otvoreno očijukali s našim protivnicima, ili su se opet držali kao neki pametniji »neutralci« čekajući da Hrvatsku spasu svojom mudrom politikom. Čitava naša dvogodišnja borba i krvavo naprezanje, koje je nadmašilo i najkristovskiju muku, prolazilo je pokraj njih kao da ih se ne tiče, ili u najmanju ruku nešto što nije potrebno.

Najteži posao je razbijati nekome tlapnje. Pa makar je u Hrvatskoj, kako reče Poglavnik, svakom djetetu bilo jasno, da ni u kojem slučaju ne može više biti ni govora o uzpostavi Jugoslavije, bilo je ljudi, koji su vjerovali ipak u tu nemogućnost, smatrajući da će ipak moći postići tim Srbima neku autonomiju, federaciju ili nešto slično. Bile su to iluzije i tlapnje, koje je bilo vrlo težko razbijati, ali koje su se napokon razbile. I nismo ih razbili mi, već sami Srbi, a žalostno je, na koncu, da su se ipak ljudi dali vući za nos da budu na koncu ostavljeni na cjedilu izjavivši — ipak smo pogriešili. Hvala Bogu, da je makar sada ta tlapnja razbijena, jer je napokon čak i zadnjem političkom nepismenjaku kod nas postalo jasno, da je hrvatska država jedino sidrište, u kojem može naći mjesta svaki Hrvat i svaka hrvatska misao.

Nije danas vrieme da se bavimo ovim ili onim sporednostima ili da ukazujemo na ove ili one griehe i griešnike. Danas je vrieme da svakome Hrvatu kažemo otvoreno, da više ne postoje nikakova sporedna vrata ili sporedni izlaz, kojeg bi itko mogao potražiti. Danas je svakome neznalici kod nas već jasno, da za nas postoje samo dva puta i samo dva izlaza i ni jedan više, a to su ili propast ili očuvanje hrvatske državne samostalnosti i nezavisnosti.

Hrvatski je narod ne samo kao cjelina nego i u pojedincima pokazao političku zrelost i zdravo rasudjivanje dogodjaja. Nije kod nas težko osobito u posljednje vrieme zapaziti ohrabrujuće strujanje medju našim širim masama, koje su do srži prozrele velikosrbsku partizansku igru, shvativši, da su i četnička lubanja i partizanska zviezda samo **jedna obrazina velikosrbske igre.** Ta je igra podpuno shvaćena kod svih i osudjena od sviju.

Nema u Hrvatskoj čovjeka, koji bi smatrao da je vlastita država gora od srbske tamnice ili sloboda od srbskog jarma. Nakon posljednjih dogodjaja u Londonu kod nas mnogi ljudi drugačije misle. Prošlo je vrieme šale i nadmudrivanja, sudbina nam je zajednička kao i narodna država, a drugog izlaza nema niti ga može biti.

BOJIŠTE × NOVINSTVO × KRUGOVAL

POGLED ŠIROM SVIETA

Dne 17. kolovoza u ranu zoru povučene su na kopno sa svim tvorivom i zalihama posljednje njemačke i talijanske čete iz predpodručja tvrdjave Europe, s otoka Sicilije. Medju posljednjima napustio je otok njemački vrhovni zapovjednik na Siciliji, general oklopljenih četa Hube. Time je nakon odpora, koji je trajao skoro šest tjedana protiv silne britansko-američke premoći kopnenih, zračnih i pomorskih snaga izvršeno u ratnoj poviesti jedinstveno djelo. Za razliku od Dunkerquea, gdje su Britanci izgubili sve svoje oružje i svu svoju opremu uspjelo je tako uzpješno provesti operacije, koje su u toku kojih 14 dana, da je sada na talijanskom kopnu na razpolaganju za udarac spremna vojska sa svim oklopljenim kolima, topovima, vozilima pa sve do posljednje strojnice.

Tokom premještanja njemačkih i talijanskih četa izvršenog još dok su trajale težke borbe za mostobran na Siciliji, premješteni su na kopno ne samo svi ranjenici, nego i nekoliko tisuća britanskih, američkih i kanadskih ratnih zarobljenika.

POTANKOSTI O POSLJEDNJIM BORBAMA

O posljednjim borbama na Siciliji saznajemo još ove potankosti: Na iztočnoj obali pokušale su jače britanske snage njemačke pokrete odmicanja smetati jačim nasrtajima kao i znatnom upotrebom topničtva i bombardera. Na to je zapovjednik njemačkih četa za pokrivanje odlučio izvršiti smjeli protunapadaj, koji je daleko odbacio Britance. Njemačka udarna skupina vratila se s brojnim zarobljenicima, koji su takodjer još tokom posljednje noći prevezeni na talijansko kopno. Jedna britanska bojna, koja je nakon ovog podhvata nasrtala na njemačke postave odbijena je krvavo. Na taj način uspjelo je na iztočnom krilu bez daljnjih smetnji provesti prevažanje posljednjih ostataka njemačkih četa.

VELIČINA NJEMAČKO-TALIJANSKOG DJELA

Svu veličinu danas u jutro tako bezprimjernim uspjehom dovršene operacije, vraćanja njemačkih i talijanskih četa, sa čitavom njihovom opremom oružja vozila i ratnih potrebština na talijansko kopno, osobito naglašuje činjenica, što su se nasuprot nerazmjerno slabim njemačkim i talijanskim snagama na Siciliji nalazile ove britanske, američke i kanadske snage: 6 oklopljenih divizija, 4 oklopljene brigade, 18 pješačkih divizija, 1 pomorsko pješačka divizija i 2 divizije izkrcane zračnim putem. Englezi i Amerikanci upotriebili su u ovim borbama 1600 lovačkih zrakoplova, 650 dvomotornih zrakoplova, 350 četveromotornih bombardera i preko 800 posebnih strojeva. Od pomorskih snaga razpolagali su sa 6 bojnih brodova, 2 nosača zrakoplova, 18 do 20 krstaša, 85 razarača, te prievoznom mornaricom za 10 divizija za izkrcavanje.

UNIŠTENI ZA RAT VAŽNI UREDJAJI MESSINE

Prije vraćanja posljednjih njemačkih i talijanskih četa iz predprostora tvrdjave Europe uništeni su svi za rat važni uredjaji grada i luke Messine.

SJAJNI DOGODJAJI

Sjajni dogodjaji odpremanja posvema opremljene i za borbu spremne vojske iz predprostora Europe na kopno na očigled najmanje četverostruke nadmoći na kopnu, na moru i u zraku, očituje se tim jasnije ako ga uzporedimo s užmakom u biegu Engleza na tlu Francuzke preko tvrdjave Dunkerque prvih dana lipnja godine 1940. Dok se tamo jedna potučena vojska, bez izakvog oružja i opreme u doista biednom stanju izkrcala na obali Englezke, tako da se najprije nije smjelo niti objavljivati slike o povratku na britanskom otoku, te dok su oni koji su sudjelovali u ovom biegu postali izolirani da bi ih najprije opremili kao ljude, stoje hrabre njemačke čete a s njima i talijanske postrojbe s punom opremom na kopnu, spremne za nove borbe. One nisu sobom dopremile samo sve svoje ranjenike i zarobljene neprijateljske vojnike, nego i svoja oklopljena kola, svoje topove, tisuće vozila, te sve svoje netaknuto oružje. Oni su jedinstvenim vojničkim i organizatorskim majstorlukom sobom dopremili svoje oružje, ratni materijal i svoje zalihe, nakon što su punih šest tjedana uz najteže oskudice i napore kraj ubitačne žege i po najtežem području pružale odpora brojčano i po oružju daleko premoćnom neprijatelju zadavši mu najteže gubitke.

Kad je britanska ekspediciona vojska u Dunkerqueu započela bieg preko Kanala imala je za sobom tek vojnu, koja je trajala oko dva tjedna. Njena je volja za odpor bila ipak unatoč brojčane premoći i premoći oružja uslied težkih udaraca njemačke oružane snage toliko slomljena, da je prizor ove potučene vojske u Englezkoj izazvao pravu paniku. Englezke divizije na tlu Francuzke pustile su na cjedilu svog saveznika, te su se nastojale spasiti biegom. Nisu se niti pozabavili mišlju, da se probiju do tada još postojećih francuzkih snaga prema jugu. Sam uzmak, koji je britanska promičba silnim naporima nastojala pretvoriti u uspjeh, izvršen je u znaku bezprimjernog razsula i bezglavosti. Premda je Englezka, za ovaj manevar uzmaka, koji je vjerojatno bio predvidjen kod izkrcavanja njezinih divizija, imala na razpolaganje liep broj ratnih i prievoznih brodova, nisu Britanci spasili ništa do li svoj goli život. Napustili su sve svoje oružje i svu svoju opremu, a put njihova biega prije svega pak obala kod Dunkerquea, predstavljala je upravo klasičan dokumenat poraza. Na tisuće Britanaca palo je u zarobljeničtvo, još ih se daleko više utopilo u vodama Kanala, pošto su njemačko zračno oružje i topničtvo razbili velik broj brodova, koji su ih spašavali. Mostobran na Siciliji naprotiv tako je hrabro držala prema snazi invazionih četa zapravo samo šaka odlučnih muževa, koji su već imali za sobom šest tjedana najtežih i najogorčenijih borbi, da se čitava netaknuta vojska mogla vratiti u tvrdjavu Europu.

Vrhovni zapovjednik njemačkih četa na Siciliji, general oklopljenih četa Hans Hube, koji je dovršio premještanje osovniskih četa na talijansko kopno, nalazi se u 53. godini života. Iztakao se već u prvom svjetskom ratu, kada je težkom ozliedom izgubio desnu ruku. U ovom ratu vodio je u francuzkoj vojni s velikim uspjehom jednu pješačku diviziju, te je u ratu protiv boljševizma preuzeo jednu oklopljenu diviziju, s kojom je medju ostalim izvojštio i prielaz preko Buga. Za izvrstno vodjenje svojih četa odlikovan je u kolovozu 1941. vitežkim križem, a u prosincu 1942. najvećim njemačkim ratnim odlikovanjem, hrastovim lišćem s mačevima.

RIM JE PROGLAŠEN OTVORENIM GRADOM

Tom zgodom list »Italia« piše medju ostalim: »Kao središte katoličkog svieta Rim je jedinstven grad na svietu, i tko god ga napada, nanosi uvredu katolicima. Već prilikom zračnog napadaja na Rim, čuli su se prosvjedi sa svih strana, zahtjevajući poštivanje svetih spomenika u gradu, dok se bol Svetog Otca dirnula srdca svih katolika.

Odluka, da se Rim proglasi »otvorenim gradom« vodi raču-

na upravo o osjećajima katolika cielog svieta, a užurbanost talijanske vlade, kojom poduzimlje mjere savezno s medjunarodnim pravom, dokazuje, da Italija namjerava izbjegavati daljnje nesreće, koje bi mogle zadesiti vječni grad.

Ova odluka bez sumnje šteti probitcima obrane na veoma važnoj točci poluotoka, ali se talijanska vlada ne žaca poduzeti mjere, koje će odobriti svi katolici. To dokazuje, da rat nikada ne smije zabaciti u pozadinu duhovna i moralna načela, koja poštuje svaki uljudbeni čovjek«.

»Izjava talijanske vlade, piše »Lavoro Italiano«, objavljena je 14 dana nakon diplomatskog koraka, koji je ostao bez odgovora. Neprijatelj može odgovoriti, da li želi smatrati Rim otvorenim gradom, ali stvarno ne može opovrgnuti ovu činjenicu. S druge strane, svatko mora zapaziti sveobći i vječni značaj Rima. Ne može se niekati, da je Rim središte katoličkog svieta istodobno kao i središte talijanske kraljevine. Uništenje bazilike svetoga Lovre Dokazuje, da se povređuje katolička crkva. Vodeći računa o tako velikoj opasnosti talijanska je vlada proglasila Rim otvorenim gradom. To je njezino pravo, a može se dodati — i njezina dužnost prema katoličkom svietu.

SASTANAK CHURCHILLA I ROOSEVELTA

Povodom sastanka Churchilla i Roosvelta u Quebecu javljaju iz Stockholma:

Duboko razočarano sjedilo je 130 britanskih, kanadskih i američkih novinskih dopisnika u svojim svratištima u Quebecu, jer nisu imali ništa opiljivo javiti. Kako dopisnik »Daily Maila« iz Quebeca javlja, čitava je konferencija protekla u znaku »stanovite tajanstvenosti«. Dani koje su dopisnici do sada proživjeli u Quebecu bili su jednako naporni kao i neplodni. Nisu imali nikakvih stvarnih činjenica. Ono što su čuli bile su ili bezkoristne spekulacije, ili glasine ili nevažne potankosti, bez ikakvih veza s pravim pregovorima. Novinari pak tiskali su se u staromodnom svratištu »Clarendon«, koje im je stavila na razpolaganje kanadska vlada po trojica u jednoj sobi. U svakoj prostoriji nalaze se brzoglasi i druge sprave za prenašanje viesti. U drugim prostorijama posrću ljudi preko pisaćih strojeva kraj kojih je težko raditi radi nestašice prostora. Unatoč svojih liepih zelenih novinskih izkaznica s nadpisom »Quebec 1943.« — javlja spomenuti dopisnik — nije novinarima dozvoljen ulaz u svratište Frontence. Oni nemaju nikakve veze s pojedinim izaslanstvima. Oni se u pravom smislu rieči osjećaju kao odrezani od svieta. Na toj činjenici ne mienja ni to, da se u novinarskom svratištu povremeno pojavljuje neki kanadski činovnik, koji se, okružen dopisnicima, penje na stolac da daje — kako se u obaviesti kaže — važne viesti, kao primjerice da je gospodja Churchill legla na popodnevni počinak, ili da izaslanstvo razpravlja o »zanimljivim pitanjima«. Glavna je značajka ove konferencije za razliku od triju prijašnjih u Washingtonu, te one u Casablanci, da nema nikakovih obaviesti. Kraj svih drugih razočaranja došlo je još i to, da na sastanak nije došao Stalin niti je poslao svoje izaslanstvo.

CHURCHILLOVO ULAGIVANJE KANADJANIMA

U Wilhelmstrasse stavljeno je pitanje o englezko-američkim razgovorima u Quebecu. Predstavnik Wilhelmstrasse iztakao je da Anglosasi osobito podvlače, da je u tim razgovorima sudjelovala i Kanada. Po mnogim izjavama medjutim izgleda, da je istina, da se u Kanadi sve više opaža težnja, da se Kanada priključi Sjedinjenim Američkim Državama i da ta težnja vrlo uznemiruje britanske političare. Zbog toga sada Churchill nastoji ulaskati se Kanadjinama iztičući njihovo sudjelovanje kao ravnopravnoga člana sastanka da je na taj način priveže uz britanske probitke. Sadržajno se ne saznaje ništa o toku sastanka ni u političkom ni u vojničkom pogledu.

Značajno je medjutim, da je bivši američki poklisar u Moskvi Josef Davies govoreći na bostonskom krugovalu izticao, da su saveznici vrlo mnogo skrivili Sovjetskoj Uniji.

IZJAVA PREDSTAVNIKA ČUNGKINŽKO-KINEZKE VOJSKE

Predstavnik čungkinžko-kinezke vojske general Poakai izjavio je, kako se javlja iz Čungkinga, da je moć Japana orijaška. On da ne može pristati uz promičbu, sagradjenu na izpraznim nadama, koja tvrdi, da je ova moć drugorazredna.

Dobro naoružana vojska od tri milijuna ljudi, izjavio je general Poakai, stoji spremna na obranu od napadaja saveznika na područje blagostanja Iztočne Azije, a ova vojska postaje svakim danom jača pristupanjem mandžurskih, koreanskih, kinezkih, siamskih,, burmanskih i indijskih četa, kao i razvojem oružanja u čitavoj zemlji.

IZTOČNO BOJIŠTE

Tokom mjeseca srpnja uništili su na čitavom Iztočnom bojištu njemački lovci, protuzrakoplovno topničtvo i kopnene čete ukupno 3016 boljševičkih zrakoplova. Ovim do sada najvećim uspjehom njemačkog obaranja tokom jednog mjeseca, povisili su se gubitci boljševičkih zrakoplova u prvom polugodištu 1943. na 9464 stroja, a od početka rata na ukupno 43643 stroja

SLOGA HRVATA

Do dana današnjega duh hrvatskog naroda nije slomila ni jedna vojska. Graničari, uskoci i ustaše ne plaše se težka topa ni ljute rane. Hrvatsku može pobiediti samo jedan neprijatelj, a taj je, kako govorahu, »hrvatski jal« — »hrvatska nesloga«.

U doba suvišnog demokratskog natezanja sa Srbima i njihovim pripuzima hrvatsko jedinstvo bilo je razkidano u strančice, koje su uglavnom težile k jednom te istom cilju: slobodnoj Hrvatskoj u bilo kakvom obliku. Strančarilo se uglavnom samo radi pitanja vodje, jer je od vajkada u našoj zemlji bilo ambicija, koje su smatrale svetom dužnošću, a za volju svoga ja, razdirati narodne redove i svojim imenom bojadisati »posebnu« hrvatsku grupicu.

Ustaštvo sa željeznim idealima i metodama skupilo je borce oko jednog koji zapovieda i bori se za sve, a svi ga sliede, ono je prešlo granice uzkog horizonta i pred Europom nastupilo za sve Hrvate, koji hoće slobodu. Ustaštvo je pobiedilo, sav je narod pošao za Poglavnikom.

U ratnom kovitljanju opet smo se danas našli pred odlučnim i odsudnim dogodjajima. Potrebna je snaga čitave hrvatske, potrebna je čvrsta sloga Hrvata, da se ostvare svi ciljevi naše borbe.

Prvi, koji je pokazao, kojim se putem ide do pravog jedinstva bio je i opet Vodja.

Poglavnik je nesamo oprostio svojim najljućim neprijateljima Hrvatima sve uvrede i bezuspješne pokušaje u domovini i inozemstvu, da naškode Državi i narodu, nego ih je kao izgubljene sinove pozvao natrag na svetu grudu hrvatsku, da ovdje ulože one sile, koje su do jučer trošili za neprijatelja. Velikom amnestijom svima onima, koji su od početka Nezavisne Države Hrvatske odmetnuli se od nje, zaludjeni i zavedeni, Poglavnik je učinio sve, da se izgubljene ovce spasu, jer je Hrvatima spas samo u slobodnoj Hrvatskoj!

Kada se u budućnosti hrvatskog naroda bude spominjao put k slozi čitavog naroda, onda će nepristrani sinovi domovine uzeti kao najsvietliji primjer Poglavnika, koji je prešao preko svega, koji je pružio prvi ruku onima, koje je mogao pustiti da do kraja propadnu.

I opet se je pokazalo, da ustaštvo u hrvatski narod unosi jedan novi duh i način povezivanja narodnih redova i opraštanja zavedenima.

RAZORNI I KRVOLOČNI DUH ODMETNIKA

Odmetnici pod lozinkom »Sve pod nož, što je hrvatsko«, izvedoše grozna, bezprimjerna i nečuvena zločinstva nad nevinim hrvatskim stanovništvom i nad njegovom imovinom. Za sobom ostaviše krvavi trag, gori nego što su ga nekoć ostavili vandali po kulturnim europskim zemljama.

Uslied različitosti i snatrenja i osnova o uredjenju buduće »Jugoslavije«, čovjek bi pomislio da odmetnici, partizani i četnici, ne mogu imati ništa zajednčkog izmedju sebe, budući im je cilj tako različit. Ali ipak ima nešto u čemu se odmetnici ne samo slažu nego i popunjuju.

Duh razaranja i uništavanja, bezgranična i paklenska mržnja prema hrvatskom narodu i hrvatskoj državi, to je ono što povezuje odmetnike. U tom su slični kao jaje jajetu. Jedne vodi duh velikosrbstva, koji snuje uzpostavu velike Srbije, koja se ima protezati i nad hrvatskim Sriemom, Bosnom, Hercegovinom, Likom i dielom Dalmacije, druge vodi najnegativnija ideologija, kojoj je bit uništavanje i razaranje (svjetska revolucija), a koja je potekla iz bolestnog mozga jednog židova i koja je vodjena i upravljana od židova.

Zvjerstva počinjena od odmetnika nemaju primjera u poviesti svieta. Što je hrvatski narod proživio kud su odmetnici prošli, neda se opisati. Kulturni sviet pred tim zločinstvima ostao je zapanjen i usupnut. Ta su zlodjela u grozotama i metodama prešla mučenja Neronova nad kršćanskim mučenicima.

Cio sviet znade tko vrši ta zlodjela na hrvatskom državnom području. Hrvati su narod zapadno europske kršćanske kulture, njima je taj duh stran i tudj. Za svoju tristogodišnju borbu dobili su divni naziv »predzidje kršćanstva«, a to znači da su bili neoborivi stup u obrani najvrednije i duhovne i tvarne kulture. Jedan pak kulturni narod ne može voditi duh bezsmislenog razaranja i uništavanja, taj duh može voditi jedino jedan narod, koji je tek došao u dodir sa kulturom i prosvjetom, ali ga ta kultura nije ni preobrazila ni produhovila.

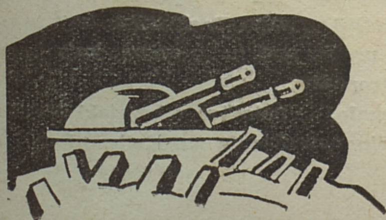
Ti odmetnici došavši iz tudje zemlje na hrvatsko državno područje, svojom ogavnom promičbom, okupiše ološ i najmračnije tipove uza se, koje je boljševička ideologija već davno poživinčila. Odmetnici tom razornom elementu dadoše oružje i podpunu slobodu djelovanja. Oni su u zadovoljavanju svojih najnižih poriva išli do nemogućnosti. Postadoše u mučenjima i okrutnostima gori od pobiešnjelih zvieri, pravi sadisti. Primjere za mučenja nije im bilo potrebno tražiti. Krv je njihova progovorila. Ona je izbacila ona najgroznija i nečuvena sredstva kojima su se služili. Oni za to imaju dosta primjera i uzora u svojoj prošlosti i u svojoj narodnoj poviesti. Pojedince, koje je iz sebe izbacila njihova narodna sredina. Oni su taj razorni i krvoločni duh svojih hajduka u divljaštvu i zvjerstvu potencirali i stvorili tip suvremenog bandita, čovjeka bez humanosti i morala.

Može netko misliti da medju tim odmetnicima ipak ima i idealnih zanešenjaka i nacionalnih fanatika, koje ipak vodi jedna, pa bila kakva ideologija. Medjutim uslied dugog boravka u divljoj šumi, daleko od blage rieči i dobrog savjeta, gledajući dnevno na oči krv i ubijanja, neprestano poticani na vršenje najgorih djela: pljačke, mučenja, palenja, bluda, divlji nagoni potisnuše »ideale« i preoteše mah. Svaka je ideja izčezla, i ti »idealisti« postadoše ravni onima medju kojima žive, a koji su im udahnuli rušilački židovski duh i stavili im u dužnost palenje, ubijanje i pljačku.

Odmetnici medjutim samo ne ubijaju, oni muče i uživaju u tudjim mukama. Taj zvjerski duh, ta krvoločnost, izmislila je najokrutnija sredstva i metode mučenja. To ih je tako daleko dovelo da se ljudi s užasom pitaju da li je moguće da se može medju ljudima naći takvih koji mogu vršiti takova grozna zlodjela.

Odmetnici ljude kolju, peku na ražnju, živima kopaju oči, lome kosti, u goruću vatru bacaju ljude, žene i djecu, deru s njih kožu, živima vade srdce, mažu smolom i pale, odrezuju udove, nos, uši, ljude napola žive bacaju u jame i zatrpavaju, djevojke oskvrnjuju na oči roditelja, djecu odnašaju majkama iz naručaja i natiču na nož, ljude potkivaju kao konje, ubijaju pojedinačno i u skupinama. Pojedinosti pak raznih mučenja i dužinu njihovih trajanja nije moguće opisati. Moralno pak poniženje koje zadaju žrtvama jednako je fizičkim mučenjima.

Poticani iz Londona i Moskve, u zloj želji da što više naškode hrvat-

Gnjavatori

Neki ljudi misle, da su samo njihovi živci oprošteni od ratnog poreza, pa nemilosrdno izrabljuju živce bližnjega svoga, a pogotovo ako taj dotičnjak bližnji pripada, uzmimo, novinarskom stališu.

— Što ima novoga?

— Uzmite novine i čitajte...

— Ma da, ali vi novinari znate svakako više...

Tako redovito počne.

Medjutim, kako svatko računa sa svojim živcima, a novinarima ih treba u najmanju ruku, kao i svim ostalim ljudima, to sam pronašao liek za znatiželjnike.

Počelo je obično.

— Što ima novoga?

— Dobro, ja ću vam reći, ali nemojte dalje širiti.

— Ali kako ja sam pouzdan čovjek — prošapće dotični i nagne uho prema meni.

— Mogu li se podpuno pouzdati u vas?

— Savršeno — veli — ja šutim kao grob.

— U redu, dakle, — velim — u New-Yorku je pred pola sata napravila jedna žena samoubojstvo...

Moj čovjek je otvorio usta, zabezekne se i jedva snadje rieč.

— Vi pravite komediju — veli — no neka vam bude, ali recite vi meni, kako je situacija u medjunarodnoj politici? Kad će svršiti rat?

— Dvadesetičetvrtoga listopada poslije podne!

— Kako baš tako točno znadete?

— Ne znam!

— Ma dobro, ali tko će pobiediti u ovom ratu?

— Paragvaj!

— Kako Paragvaj, pa zar je Pa-

skom narodu i hrvatskoj državi, uništavaju sve do čega dodju. Ne gledaju da li je to svojina države protiv koje se bore ili pojedinaca, seljaka i radnika kojeg »oslobadjaju« i za čiji se boljitak, kako kažu, bore i hoće da mu stvore raj u državi, koja će biti »zemlja radnika i seljaka«.

Ti »pljačkaši, kriminalni tipovi, ubojice, psine, razbojnici, gulikože, krivci za mnogobrojne pokolje i paleže«, kako odmetnici jedni druge nazivaju u njihovim letcima, a druge pridjevke ne ćemo nabrajati radi pristojnosti, vodjeni biesom paklenske mržnje prema hrvatskom narodu, počiniše grozna razaranja i pustošenja.

Uništiše na stotine, na tisuće seljačkih domova i tim prouzrokovaše nevinom stanovništvu najgore patnje. Popališe čitava sela, uništiše mnogobrojna imanja, Gdjegod bi provalili zapalili bi sve državne zgrade, u prvom redu občine i škole i tim jasno pokazaše bezgraničnu mržnju prema zemlji u kojoj harače.

Pod lozinkom: Zeleno kositi, suho paliti«, uništiše ogromne količine pšenice, kukuruza s namjerom da radi pomanjkanja hrane izazovu nerede i nezadovoljstvo medju narodom, što bi im sve dobro došlo u njihovoj ogavnoj promičbi protiv hrvatske države.

Vršaći strojevi i mlinovi padoše kao žrtve njihovog razaralačkog biesa i seljaci ostadoše bez najpotrebnijeg.

Poruka-zapovied: »Rušite svuda i na svakom mjestu puteve, željeznice, mostove i sva prometna sredstva«, koju su primili iz tudjine, a koju su oni zdušno i u potankostima nastojali izvršavati, prouzrokavala je da su stanovnici u pasivnim krajevima države često puta bili u oskudici živežnih namirnica radi nemogućnosti dovoza hrane zbog uništenja željezničkih pruga. To ih ništa nije smetalo da poslije toga podlo lažu kako se hrvatska državna vlast ne brine za prehranu.

Noću, kao grabežljivci, provaljivahu u mirna hrvatska sela, pljačkahu občinske blagajne, porezne urede i otimahu sve do čega bi došli. Gdjegod im se pak pružila prigoda, odvodili su stoku sa paše i iz torova i tjerali u planine.

Ne žacaju se uništiti i popaliti i vjerske objekte i svetinje svakog čovjeka. Mnogobrojne popaljene i razorene crkve i svetišta, i katolička i muslimanska, stoje danas kao osuda i glasni prosvjed čovječjeg duha protiv barbarskog i bezbožnog postupka ljudi bez vjere i ćudoredja.

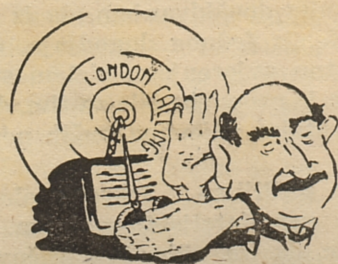
Suvišno je govoriti o moralu tih ljudi, jer, kaže Lenin, »Moral je samo ono što pomaže revoluciji, sve ostalo nije drugo nego buržoaska glupost. Komunisti ne poznaju nikakve etike«. Zato je već papa Pio XI. u jednoj enciklici nazvao komunizam najvećim i smrtnim neprijateljem svake religije, koji je u svojoj jezgri opak i s njim, radi spasa kršćanske uljudbe, ne može biti nikakve suradnje.

Što pak ti odmetnici spremaju hrvatskom narodu i hrvatskoj državi, o tom bi bilo suvišno reći i jednu rieč, jer je težko naći čovjeka koji u tom ne bi bio na čistu. Dosta je znati sve one prietnje, koje navješćuju njihove krugovalne postaje. To oni spremaju za čas uzkrsnuća »svetosavske Jugoslavije«. Oni ne priete ni osobama, ni kakvoj stranci, ni pokretu. Priete čitavom hrvatskom narodu. Za Hrvate muslimane su jasno rekli da ni jedan ne će ostati. Ni sudbina drugih Hrvata ne bi bila ništa bolja. Svakako prietnje su strašne, otvorene, intonirane na melodiju: »Oj Hrvati, al ćemo vas klati, kad se Petar iz Londona vrati!« Bojeći se da ne će imati dosta noževa preko krugovalne postaje »Šumadija« kažu: »Ako ne budemo imali dosta noževa, mi ćemo ih zubima klati!«

Isto takav razorni i krvoločni duh vodi tako zvane »saveznike« u borbi protiv europskih naroda. Paklenski bies i mržnja polukulturnih angloamerikanaca sipa smrt medju nevinim stanovničtvom u raznim djelovima Europe, ne prezajući ni pred najvećim i nečuvenim barbarstvom. Kulturne tekovine starog i novog vieka, veličanstvene gradjevine i umjetnine, velebne crkve i svetišta, koje je podigao i zazidao vječni genij kršćanske kulture kroz dvadeset stoljetno razdoblje, a koje su ponos uljudbenog svieta, postaju razvaline pred poživinčenim duhom neprijatelja Europe.

Odmetnike i »velike saveznike«, dakle, u izvršivanju tih divljih i nečovječnih djela vodi rušilački židovski duh, koji hoće da poživinči mase, koje će mu pomoći da se domogne preko svjetske revolucije vlasti nad čitavim svietom. Za postignuće tog cilja upotrebljava sva sredstva, ne kloneći se ni od onih najgorih. Čim se tomu duhu više približuje kraj, tim postaje sve bjesniji, dok jednoga dana, bačen o zemlju, ne izdahne za sva vremena i nad njim zauviek ne zatriumfira duh slobode i mira.

RAŠKO VALERIJEV

u ratu

ragvaj u ratu?

— Nije!

— E, pa onda kako će on pobiediti.

— Ne znam!

— Pa vi mene izgleda ne shvaćate ozbiljno!

— Ne!

— Ali ja sam vas liepo pitao — uzruja se gospodin — a vi mene zafrkavate...

— Jaaa vas!

— Da, a ne znam zašto.

— Ne! — velim — dragi prijatelju! Vi mene zafrkavate. Koga vraga me pitate stvari, koje su takove naravi, da ne znam da li bi se našao netko na svietu, koji bi vam mogao tako točno odgovoriti, kako vi želite i na način, na koji vi želite...

Time sam ga likvidirao barem za vrieme trajanja ovoga rata. A to i jest glavno. Poslije rata ću ga izbjegavati na drugi način.

Treba jednom za uviek obračunati s pitanjem — što ima novoga. Sve je novo, svaki dan je novi, svi dogodjaji su novi, ništa nije staro. Radi toga izlaze novine i grade se krugovalne postaje, da zadovolje znatiželju svih onih, koje zanima pitanje što ima novoga...

Neki se čak i ne slažu sa time, jer su stari Latini rekli, nihil novi sub sole...

Možda je i to istina. Možda ima novosti, možda ih nema, možda... i što ja znam.

Ali bez obzira ima ili nema, mene nemojte pitati. Nemojte, uobće nikoga pitati...

Zadovoljiti se s onim što pročitate. A mislim, da čim manje saznate »novosti« imat ćete zdravije živce...

VELIKI POGLAVNIKOV GOVOR

održan u Radničkoj komori u Zagrebu

Braćo i sestre!

Nisam bio došao da vam govorim, nego da vas posjetim, da budem medju vama, da s vama zajedno u ovo vrieme, u ovim danima osjetim, kako bije vaše bilo, kako bije vaše hrvatsko ustaško srdce. (Dugotrajni: Živio Poglavnik!)

Ovom zgodom tek nije suvišno ustanoviti neke činjenice. Nedavno, prije kratkoga vremena vi ste bili svjedoci, da je neprijateljska promičba poplavila cieli sviet, osobito naše krajeve, s krugovalnim viestima, pa i sa sitnim douškivanjem, da iz jedne epizode, iz jednog dogodjaja, stvori izvjestno uvjerenje u cielom svietu, a koja je promičba išla za tim, da koristi ratnim ciljevima naših neprijatelja.

Na Siciliji se je izkrcalo oko 160 tisuća neprijateljskih vojnika. Ako uzmete, da iza njih stoji pričuva od isto tolikoga broja, pa uzmete još jedanput taj broj i samo imaginarno, sve to ne dostiže pola milijuna vojnika. A od toga, iz te okolnosti, neprijateljska promičba nastoji stvoriti u cielom svietu utisak, kao da je s tih 160.000 englezkih, američkih, kanadskih i crnačkih vojnika već pobiedjena Njemačka i Europa. (Nikada!) Iz jednog anglosaskog bluffa neprijateljska promičba nastoji proizvesti utisak kod cielog svieta, da je odkucnuo čas, u kojem bi oni imali zaposjesti cielu Europu, a napose Balkan i našu zemlju. (Burni poklici: Ne mogu!)

Braćo i sestre! Ako uzporedite tu vojsku sa silnom oružanom snagom naših saveznika, Njemačke (živila Njemačka!) i ostalih naroda, koji se uz bok Njemačke bore za slobodu Europe, ako to uzporedite, na prvi pogled može svakome biti jasno, da ne 160.000, ne 1,600.000, pa ni još više milijuna izkrcanih Engleza nisu kadri svladati i pobiediti Europu. (Oduševljeni poklici: Tako je!) A zašto ta promičba?

Naši neprijatelji i Englezi i Amerikanci nisu nikada svojim mišicama, svojim oružjem niti svojom krvi nikada ni jednu pobjedu izvojevali. (Nikada!) Njima je glavno oružje promičba, a ta promičba znači laž i obmanjivanje, i zato su sada, kad se ne mogu mjeriti s oružjem u ruci s njemačkom silnom vojskom i našim ostalim saveznicima, latili se svog najglavnijeg oružja, da s laži, sa širenjem neistine i alarmantnih viesti, pokušaju ne bi li uzkolebali duh ljudi, koje svojim oružjem i snagama svladati ne mogu. (Tako je!)

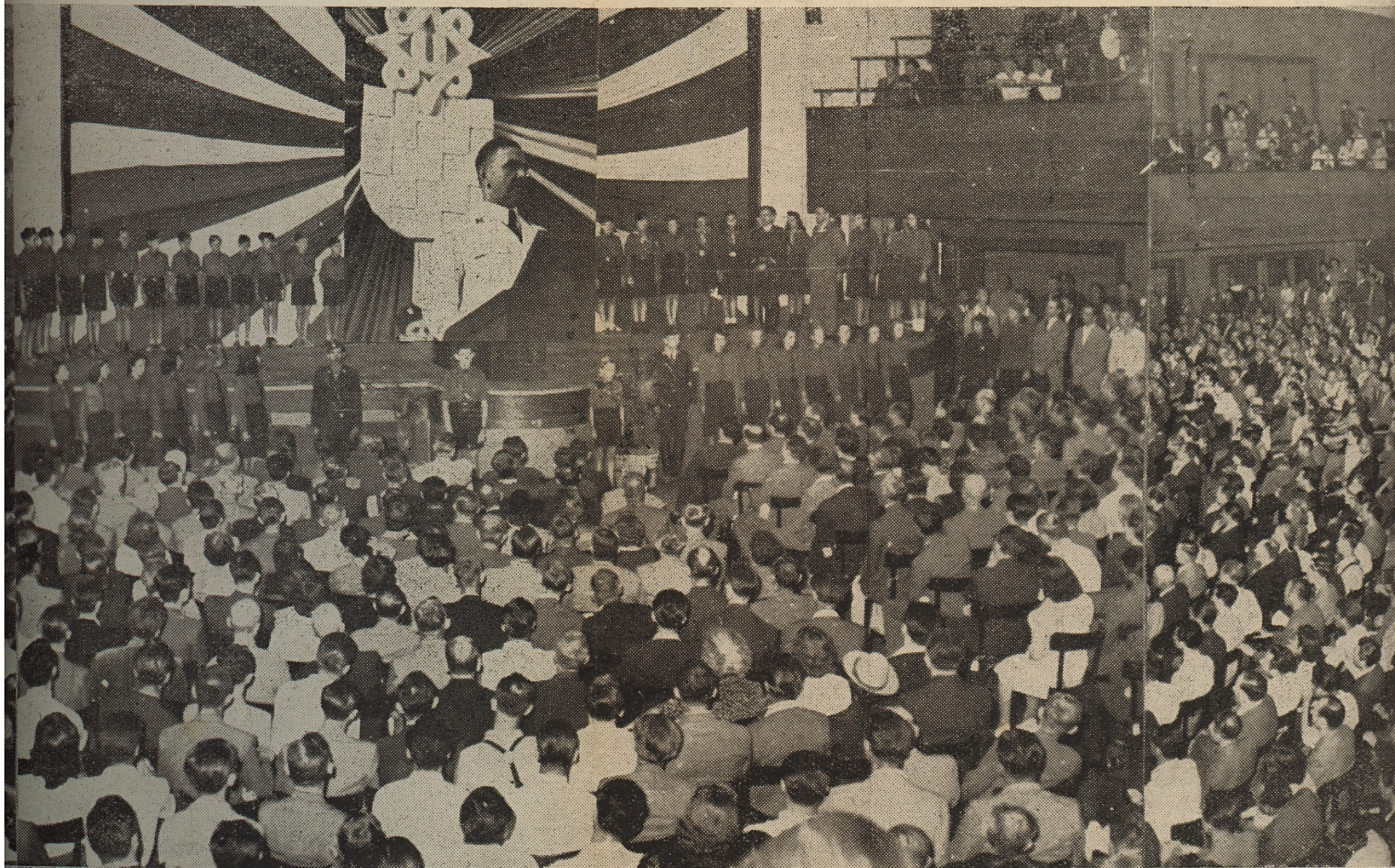
Na žalost ima ljudi, koji se dadu zavesti s takvom promičbom, koji se dadu uzkolebati. Kažem, ima takvih

V GOVOR

i u Zagrebu

ljudi, ali nema takvih **Hrvata** i nema takvih **ustaša**! (Tako je! Živio Poglavnik! Dugotrajno klicanje Poglavniku.) **Dok ima zadnjeg hrvatskog borca, koji je prožet ustaškim načelima, dok ima zadnjeg Hrvata, koji doista ljubi svoju domovinu, koji do-**

nima narodu i državi po
slože i ujedine sve sile,
rade za svoj obstanak,
svoje države. Nema n
nama ovdje, niti igdje
bi i pomislio na to, da izb
nost, da se svi Hrvati, b

ne 160.000, ne 1,600.000, pa ni još više milijuna izkrcanih Engleza nisu kadri svladati i pobiediti Europu. (Oduševljeni poklici: Tako je!) **A zašto ta promičba?**

Naši neprijatelji i Englezi i Amerikanci nisu nikada svojim mišicama, svojim oružjem niti svojom krvi nikada ni jednu pobjedu izvojevali. (Nikada!) **Njima je glavno oružje promičba, a ta promičba znači laž i obmanjivanje, i zato su sada, kad se ne mogu mjeriti s oružjem u ruci s njemačkom silnom vojskom i našim ostalim saveznicima, latili se svog najglavnijeg oružja, da s laži, sa širenjem neistine i alarmantnih viesti, pokušaju ne bi li uzkolebali duh ljudi, koje svojim oružjem i snagama svladati ne mogu.** (Tako je!)

Na žalost ima ljudi, koji se dadu zavesti s takvom promičbom, koji se dadu uzkolebati. Kažem, ima takvih

ista dušom i tielom za svoju vlastitu nezavisnu državu živi, i dok se Hrvatska na strani Njemačke i saveznika bori, dotle budite sigurni, ne će naše zemlje, ne će naše domovine nikada nitko osvojiti, niti upokoriti! (Tako je! Dugotrajno klicanje: Poglavnik — Poglavnik . . . Živio . . . .!)

Mi gledamo u budućnost sviestni velikih žrtava, velikih potežkoća, što ih svaki narod u ratu proživljuje. Sviestni toga gledamo u budućnost bistro i vedra čela, jer smo sviestni, da svoju dužnost u obrani zemlje, u obrani domovine i svog naroda vršimo i da nepokolebivo stojimo uz našeg saveznika. (Tako je!)

Braćo i sestre! Nije čudo, da kod često puta stvorenog psiholožkog stanja uslied neprijateljske promičbe, da tu i tamo tko i zabludi. Predgovornik je netom spomenuo, da je u težkim vremenima, u ratnim vreme-

svoju prošlost, da se sv
razlike na svoje stališe i
že i ujedine u zajedničk
jedničkoj borbi za obra
obranu narodnog dobra
obranu največeg narod
to je njegova samostaln
država. (Tako je! Živio
Braćo i sestre! Pitan
zvao, da vršite svoju d
vas je zvao, da stupite u
u radu i borbi za domov
Nije vas zvao nitko, ne
to ponukala vaša hrv
(Tako je!) **Na to vas**
osjećaj dužnosti prema d
nukala vas je vaša lj
svom vlastitom narodu.
je!) Tkogod dobro misli
vini, svom narodu, tkogo
obstanak svoje slobode,
nikakve zapreke, da se
jedničkom radu i u zaje

ljudi, ali nema takvih **Hrvata** i nema takvih ustaša! (Tako je! Živio Poglavnik! Dugotrajno klicanje Poglavniku.) **Dok ima zadnjeg hrvatskog borca, koji je prožet ustaškim načelima, dok ima zadnjeg Hrvata, koji doista ljubi svoju domovinu, koji do-**

nima narodu i državi potrebno, da se slože i ujedine sve sile, da zajednički rade za svoj obstanak, za obstanak svoje države. Nema nikoga medju nama ovdje, niti igdje drugdje, tko bi i pomislio na to, da izključi mogućnost, da se svi Hrvati, bez razlike na

s nama. (Živio Poglavnik! Poglavnik . . . dugotrajno klicanje prekida Poglavnikov govor.)

Braćo i sestre! Ima ipak jedan uvjet, a taj je, da želi i da hoće i da je spreman braniti Nezavisnu Državu Hrvatsku. (Tako je.) **Tko nije za**

ista dušom i tielom za svoju vlastitu nezavisnu državu živi, i dok se Hrvatska na strani Njemačke i saveznika bori, dotle budite sigurni, ne će naše zemlje, ne će naše domovine nikada nitko osvojiti, niti upokoriti! (Tako je! Dugotrajno klicanje: Poglavnik — Poglavnik . . . Živio . . . !)

Mi gledamo u budućnost sviestni velikih žrtava, velikih potežkoća, što ih svaki narod u ratu proživljuje. Sviestni toga gledamo u budućnost bistro i vedra čela, jer smo sviestni, da svoju dužnost u obrani zemlje, u obrani domovine i svog naroda vršimo i da nepokolebivo stojimo uz našeg saveznika. (Tako je!)

Braćo i sestre! Nije čudo, da kod često puta stvorenog psiholožkog stanja uslied neprijateljske promičbe, da tu i tamo tko i zabludi. Predgovornik je netom spomenuo, da je u težkim vremenima, u ratnim vreme-

svoju prošlost, da se svi Hrvati bez razlike na svoje stališe i krajeve, slože i ujedine u zajedničkom radu i zajedničkoj borbi za obranu zemlje, za obranu narodnog dobra, konačno za obranu najvećeg narodnog dobra, a to je njegova samostalna i nezavisna država. (Tako je! Živio Poglavnik!)

Braćo i sestre! Pitam: tko je vas zvao, da vršite svoju dužnost? Tko vas je zvao, da stupite u prve redove u radu i borbi za domovinu i narod? Nije vas zvao nitko, nego vas je na to ponukala vaša hrvatska sviest. (Tako je!) **Na to vas je ponukao osjećaj dužnosti prema domovini, ponukala vas je vaša ljubav prema svom vlastitom narodu.** (Jest, tako je!) **Tkogod dobro misli svojoj domovini, svom narodu, tkogod želi i hoće obstanak svoje slobode, tomu nema nikakve zapreke, da se ujedini u zajedničkom radu i u zajedničku borbu**

hrvatsku državnu samostalnost, tko nije za hrvatsku narodnu osebujnost, taj je na drugoj strani! (Živio Poglavnik!) **Ima još jedan uvjet, a taj je, da s nacionalsocijalističkom Njemačkom, Hitlerovom Njemačkom idemo do kraja** (dugotrajni pljesak i poklici: Živio Poglavnik! Živio Hitler!) **Tko nije s našim saveznikom, taj nije ni za Hrvatsku, jer bez pobjede njemačkog i našeg oružja nema ni obstojnosti Hrvatske.** (Pljesak i poklici: Tako je!) **Tko misli, da bi hrvatski narod mogao obstojati, tko misli, da bi hrvatska zemlja ostala naša, hrvatska, kad bi — to nikada sigurno biti ne će — kad bi neprijatelj pobiedio, taj ili je lud ili je zločinac.** (Tako je!) **Naša je, u ovom velikom svjetskom ratu, u kojem je naša politička sloboda uzkrsnula, u kojem je Nezavisna Država Hrvatska nakon osam stoljeća uzpostavljena,**

egzistencija, budućnost, sigurnost hrvatskoga naroda i hrvatske države, vezana absolutno uz absolutnu pobjedu naših saveznika. (Živio Poglavnik!)

Nu, nije dosta samo vjerovati, nego tako i raditi. (Tako je!) Tko se otima od toga, da nosi pušku za slobodu svog naroda, za obstojnost svoje države i za pobjedu nas i saveznika, taj nije Hrvat i taj ne može s nama stupati.

Braćo i sestre! Htio bih ustanoviti još jednu činjenicu. U času, kada je nakon toliko stoljeća hrvatski narod, zaslugom savezničkog oružja i zaslugom hrvatskih narodnih žrtava od Petrove gore, od Gvozda, od Petra Svačića preko Zrinskih, preko Kvaternika, Radića i Javora (slava im!), koji su svoju krv za slobodu Hrvatske dali, uzpostavljena Nezavisna Država Hrvatska, u tom času otišlo je nekoliko Hrvata iz svoje domovine s beogradskim tadašnjim vlastodržcima, koji su pod pritiskom oružja i u rušenju onoga, u što su vjerovali, da obstoji, a obstojalo nije, i uz jedan bezprimjeran, upravo nečuven zahvat cielog hrvatskog naroda u razoružanju tudjinske vojske, koja je na našoj zemlji bila, u tudjinu.

U tudjini, u Englezkoj, sudjelovali su u izbjegličkoj jugoslavenskoj vladi. Vi ste ovih dana mogli čitati i čuti, da je, nakon što je u ove dvie godine izmienjeno desetak tih vlada, izbjegličkih, zvanih jugoslavenskih, konačno, pred nekoliko dana nastala kriza, kao što je i u Beogradu uviek bila, i da je sastavljena nova vlada, u kojoj nema Hrvata, nema ni onih Hrvata, koji su s njima do tada bili.

Braćo i sestre! Nije to od danas! To je od našeg slavnog učitelja Ante Starčevića, to je kroz sve vrieme borbe hrvatskoga naroda za oslobodjenje od beogradskih vlastodržaca, kroz sve to vrieme mi smo uviek govorili: Ne može se s beogradskom čaršijom voditi hrvatska politika! (Tako je!) Trebao je dati svoj život i Stjepan Radić (Slava mu!) i toliki drugi mučenici pasti, trebao je hrvatski narod kroz dvadeset i tri godine batine dobivati od srbskih oružnika, trebala je Hrvatska financialno i gospodarski biti uništena i trebao je biti beogradski puč, trebala je Jugoslavija biti satrta i da još izvjestni ljudi nisu došli do spoznaje, da se sa Srbijom ne može! (Živio Poglavnik! Tako je!)

Oni tamo, morali su istom nakon dvie i pol godine obstanka Nezavisne Države Hrvatske, nakon dvie i pol godine, što su s njima u tudjini, istom saznati ono, što je svako diete ovdje kod nas u Hrvatskoj znati moralo i znalo. (Tako je!) Jest, ne može se! I to treba svatko, tko pametno i pošteno misli, utvrditi i ustanoviti. Nikada nismo imali ništa protiv Srbije. Nikada nismo zaželili ništa njihova, niti smo pokušali da taknemo u bilo koju njihovu svetinju, ali sigurno je, da ni jedna naša svetinja ne bi ostala, kad bi još jedanput došli u zajedničku državu. (Poklici: Sigurno je tako!) Ja ovdje kažem i hoću reći ono, što sam malo prije iztaknuo: nikada nije od nas nitko pomislio, da ikoga izključi iz rada za vlastitu domovinu i zemlju. A isto tako nikada nitko od nas ne će ni pomisliti, da uzkrati povratak u domovinu onima, koji su se sa Srbima u Londonu razočarali. (Živio Poglavnik! Tako je! Živio!) Neka se vrate u svoju domovinu. U njoj ima za svih mjesta. (Tako je! Živio Poglavnik!) Neka se vrate svom hrvatskom narodu, koji ih nije tamo poslao i koji ih tamo ne želi. (Dugotrajni poklici: Živio Poglavnik!)

Braćo i sestre! Ja sam htio, da vam iztaknem samo ovo nekoliko činjenica. Znam, nitko od vas ne će od mene tražiti, da rečem bilo što više. Jedno vam osjećam potrebu reći, a to je jedna činjenica, da se 10. travnja 1941. cieli hrvatski narod, bez razlike, napose hrvatski seljački narod, latio razoružanja neprijateljske vojske. Sve se zgrnulo i diglo, i selo i grad, da neprijatelja izbaci i pomogne izbaciti iz zemlje i naše domovine. (Tako je!) Kao što je onoga časa čitav hrvatski narod bio jedinstven, siguran sam, on bi sutra isto tako bio jedinstven, kad bi ga domovina pozvala, da brani hrvatske zemlje od invazije. (Tako je! Oduševljeni poklici Poglavniku traju nekoliko časaka.) A mi imamo dužnost i pravo braniti hrvatsku zemlju od pogibelji invazije. (Živio Poglavnik! Tako je! Hoćemo!) U ovo vrieme svatko vrši svoju dužnost. Netko s puškom u ruci, netko je vrši sa svojim radom, tamo, gdje je pozvan, a svi svoju dužnost moramo u ovim časovima vršiti najvećom stegom, najvećom disciplinom.

Ni jedan problem, ni jedno pitanje naše države i narodnog života ne će biti rješavano, niti riešeno u kavanama niti na trgovima, niti na ulicama (Tako je! Tako je!), nego će biti tamo riešeno, gdje se riešiti ima i gdje se riešiti mora. (Tako je!)

Braćo i sestre! Kao što na ratištu, kao što u bitci jedna postrojba spašava sebi život i iznosi pobjedu za one tri sekunde stege, što je tamo izvrši, tako i mi danas sa ona tri časa, tri dana, tri tjedna ili koliko je potrebno, stege možemo polučiti najveće uspjehe za hrvatski narod i hrvatsku državu u obrani svojoj. (Tako je!)

Na koncu, dozvolite, da spomenem, da sam došao ovamo i zato, da me vidite, jer (Živio Poglavnik!) ste ovih dana toliko čuli, da se govori, da sam već u Švicarskoj ili Bog zna gdje. Ja sam došao i da vidim vas, jer ima ljudi, koji govore, da ustaša uobće nema. (Živio Poglavnik!) Ja sam siguran, da je hrvatski narod kao takav u svojoj duši, u svom duhu, u svojoj ozbiljnosti i spremnosti danas više ustaški, nego li je ikada prije bio. (Jest! Tako je! Poglavnik — Poglavnik — Živio Poglavnik!)

Znadem, da u svakim poštenim hrvatskim grudima bije hrvatsko junačko srdce. U ratu i u miru pita se za mnoge sposobnosti. A u ratu za jednu osobitu sposobnost, a to je junačtvo. (Tako je!) Mi znademo, zna poviest, znaju i drugi, da je hrvatski vojnik, Hrvat, bio uviek junak i na kopnu i na moru. (Tako je! Burni i neprekidni poklici: Živio Poglavnik!), danas već i u zraku, a tako glasi i naša ustaška prisega. (Tako je!) Sjetite se onih stotina i tisuća znanih i neznanih junaka (Slava im!), domobrana i ustaša, sjetite se dužnostnika i dužnostnica (Slava im)!, koji su za obraz, za domovinu, za hrvatstvo i za Nezavisnu Državu Hrvatsku dali svoje živote. (Slava im!)

Ja sam siguran, da u ovim odlučnim, velikim danima i godinama nema poštenog Hrvata, koji nije to isto spreman učiniti. (Burno klicanje: Tako je! Hoćemo!) Svatko može biti siguran, ja to sviestno ponavljam, da bez Nezavisne Države Hrvatske nema više života Hrvatu. (Tako je!) Tko hoće živiti, taj se mora za svoju državu boriti i za nju raditi. (Hoćemo!)

Ja sam siguran, da će hrvatski narod, čitav hrvatski narod, pobiediti sve potežkoće, koje mu nameće rat, ja sam siguran, da će ih nadvladati i da će uz svoje saveznike sigurnu pobjedu iznieti i da će Nezavisna Država Hrvatska biti vječna!

Poglavnik je pomilovao . . .

——Poglavnik je oprostio i predao zaboravi kažnjive čine pripadnika oružanih snaga, učinjene od 10. travnja 1941. do 27. srpnja 1943.

Zagreb, 14. kolovoza. Danas je u »Narodnim Novinama« objavljena Poglavnikova Odredba o pomilovanju:

JA POGLAVNIK NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

odlučio sam putem milosti podieliti ovo pomilovanje:

§ 1. Opraštam i predajem zaboravi sve kažnjive čine, koje su počinili pripadnici oružanih snaga od 10. travnja 1941. do dana 27. srpnja 1943. bez obzira na to, da li je postupak za te kažnjive čine poveden ili se nalazi u toku, ili je već izrečena osuda, bila ona pravomoćna ili ne, a ako postupak nije poveden, nema se ni povesti.

§ 2. Od ovog pomilovanja izuzimaju se:

1. Svi oni, koji su pobjegli u inozemstvo ili su do dana proglašenja ove odredbe sakrivali svoje boravište. Na vojne bjegunce i vojne neposlušnike primienit će se ova odredba, ako se u roku od 14 dana, računajući od dana iza proglašenja ove odredbe vrate u svoju postrojbu ili na svoju službu, ili ako se prijave bilo kojoj vojničkoj ili gradjanskoj oblasti radi upućivanja u svoju postrojbu ili službu.

2. Svi oni, koji su u roku, označenom u § 1., kao počinitelji ili kao sudionici počinili kažnjive čine iz §§ 91. do 98 a), 105. do 110., 113. do 117., 121., 122., 167. odj. 2., 319., 326. do 332., 334., 336., 384. do 387. kaznenog zakonika; nadalje kažnjive čine iz toč. 1. zakonske odredbe za obranu naroda i države od 17. travnja 1941.; iz §§ 36. do 38., 42., 45. do 48., 69., 73. odj. 1., 77., 79. do 96., 120., 127., 129., 130. odj. 1. i odj. 3. i 131. vojnog kaznenog zakonika; iz § 1. zakonske odredbe o promjeni zakonske odredbe o priekom sudu i zakonske odredbe o pokretnom priekom sudu od 5. srpnja 1941. broj CXXXIV-613-Z. p.-1941. i iz § 2. toč. 4., 5., 10., 15. i 16. zakonske odredbe o ratnim sudovima;

3. Svi oni, koji su počinili bilo koji kažnjivi čin u namjeri, da pomognu djelatnost vanjskih ili unutarnjih neprijatelja Nezavisne Države Hrvatske ili njezinih saveznika i

4. Svi oni, nad kojima je do dana proglašenja ove odredbe ovršena smrtna kazna.

§ 3. Ako se u toku postupka ili na glavnoj razpravi zbog bilo kojeg kažnjivog čina, označenog u § 2. toč. 2. ove odredbe naknadno ustanovi, da takav kažnjiv čin ne predleži, ali da predleži drugi koji kažnjivi čin, na koji bi se ova odredba o pomilovanja imala primieniti, onda će se i na takove slučajeve primieniti § 1. ove odredbe o pomilovanju.

§ 4. Svi oni, na koje se odnosi pomilovanje iz § 1., ako su sposobni za vojnu službu, bit će na ovršenje iste upućeni.

§ 5. U svima slučajevima pomilovanja odstaju netaknuta prava države na naknadu štete, na naknadu troškova kaznenog postupka i otroškova ovršenja kazne, a isto tako ostaju netaknuta prava posebničkih osoba na naknadu štete in na naknatu troškova kaznenog postupka.

§ 6. Ministar oružanih snaga rješavat će sva prieporna pitanja, ako nastane sumnja, kako se ima primieniti ova odredba o pomilovanju.

U Zagrebu, 13. kolovoza 1943.

Poglavnik Nezavisne Države Hrvatskne

Ante Pavelić, v. r.

Broj: 2057-D. V. 1943.

U nekoliko redaka...

»Ti Bosnu, Poglavnik je otišao u Švicarsku« rekli su ljudi i pri tom značajno klimali glavama .

»Ustaša uobće više nema!« tumačili su mudraci u Zagrebu.

»Sicilija je gotova, mi smo propali« šuškali su duševni prosjaci u kavanama.

Na sve te djetinjarije naš je Poglavnik odgovorio svojim nenadanim govorom u Radničkoj komori u kojoj su se sabrali predstavnici javnoga života i ustaškog pokreta na sastanak. Neće biti Hrvata, koji ne pročita ovaj govor i neće biti Hrvata, koji ne bi pun radosti i pouzdanja uskliknuo: »Hvala Bogu, da nas vodi Poglavnik!«

Veliki Poglavnikov govor odgovorio je na sva pitanja, koja su smrkavala čela neupućenih . . .

Ovaj govor slušale su medju ostalim mase naroda na Jelačićevom trgu.

Poglavnik je izišavši poslie govora na ulicu sam pošao medju desetke tisuća gradjana, koji su urnebesnim poklicima manifestirali svoju vjeru i spremnost.

»On se ne boji« počeli su šaputati mračnjaci.

»Narod je lud za njim« uzdahnuo je neki izdajica.

»I nije u Švicarskoj« čudi se jedna gospica sa Trešnjevke, a provincija slušajući preko razglasnih postaja govor želi samo jedno, da u onaj čas može Poglavniku zahvaliti i zakleti se na vjernost.

Hrvatski narod nakon ovog govora još više znade zašto se bori i polazi u vojsku. Hrvatski pješaci, topnici, zrakoplovci, mornari, ustaše, svi su spremni kao jedan pod jednim jedinim barjakom.

*

Ono što se u poviesti jednoga naroda ne dogadja svakoga dana, dogodilo se je u Hrvatskoj za vladanja Poglavnika. Oprošteno je i zaboravljeno sve onim sinovima hrvatskog naroda, koji su misleći da im je mjesto u istoj špilji s razbojnicima ostavili Hrvatsku i dvie godine radili u tudjini protiv nje.

Gdje su sada oni demokrate, koji nikaga niesu oprostili ni mrvice svom protivniku, gdje su sada, da se opet okome na »ustaški režim«?

Neka se uče od »krvavih ustaša« ti dobri kršćani kako se oprašta i zaboravlja sve težke uvrede.

Hrvatski narod mora biti složan kao jedan, u hrvatskom narodu moraju pasti u zaborav sva osobna trvenja. Ustaše opraštaju svakome sve, a ustaše su svi Hrvati, jer žele slobodu i jer ne žele smrt i tudji jaram. Davno su zaboravljeni pokušaji, da se narod ciepa u razne struje. Svima je Hrvatima mjesto kod kuće, za svih ima mjesta u Hrvatskoj. Velika ideja Države neka ujedini sve, koji su do danas možda okljevali zasukati rukave za nju. Ne smije biti razlike. Ustaštvo nije stvoreno iz luksuza. Ono je bilo narodna potreba i baš ustaše su oni koji moraju i koji najviše daju za Hrvatsku, a budući da je došlo vrieme, da svaki Hrvat mora žrtvovati sve za narod, onda su svi Hrvati ustaše. Sve ostalo je podvala ili bolesno častohljeplje!

Hrvatski narode ne daj iz ruke najjače oružje! Ne daj svoga jedinstva i sloge!

ŽIVOT, LJUDI i DOGODJAJI
u domovini

TRAGOM PROTJERANIH ODMETNIKA

Izaslanik Glavnog Ustaškog Stana g. Tomislav Mesić i stožernik g. Davor Mance putovali su iz kraja u kraj. Posjetili su svako selo, ma gdje se ono nalazilo i ma kako nepristupačan put bio do njega. I svugdje naišli su na iznenadjujući prijem, oduševljenje, kojemu nije bilo kraja. Baš ondje gdje su odmetnici i neprijatelji hrvatskog naroda bili najokrutniji, baš ondje je bila najsvjetlija, najuzvišenija i najčišća hrvatska ustaška sviest.

Konjic, Ostrožac, Bielo Polje, Drežnica, Blagaj, Čapljina, Metković, Vrgorac, Gacko, Trebinje, svugdje kuda god su došli predstavnici naše oslobodjene države, na svakom koraku i na svakom sastanku došla je do izražaja puna sviest puka Hercegovine, tako da su predstavnici vlasti bili ugodno iznenadjeni dočekom i oduševljenjem, kojim su ih pozdravljali i pažnjom kojom su pratili njihove govore i izlaganja.

Široki Brieg, Posušje, Čitluk, Imotski, Livno i Duvno, sva su to mjesta koja mnogo govore o nekadašnjoj borbi sa odmetnicima, ali sve su to u isto vrieme mjesta koja su ostala jaka i čvrsta, kao što je čvrst ovaj kamen koji ih okružuje. Čitava Hercegovina na sastancima i skupštinama manifestira svoje osjećanje, svoju duboku sviest koja je daleko iznad svih pokušaja koje su neprijatelji htjeli izvesti.

Ministar g. dr. Vrančić, izaslanik GUS g. Mesić i stožernik stožera Hum g. Mance povratili su se u Mostar zadovoljni i mirni. Oni su zašli u svaki kutak Hercegovine, došli su u doticaj sa svakim čovjekom, sa najširim narodnim slojevima i osjetili su nešto što ih je umirilo i što im je zasvjedočilo, da je Hercegovina ustaška, hrvatska, da je jaka i da ne postoji sila, koja bi mogla razstrojiti njene snage i ubiti njen duh. Ovi veliki uspjeli sastanci neposredno poslije oslobodjenja krajeva od neprijatelja i odmetnika, najbolji su im odgovor...

PODJELA SPOMEN ZNAKOVA BRANITELJIMA VIŠEGRADA

U drugoj zrakoplovnoj luci obavljena je svečanost podjela spomen znakova braniteljima Višegrada. Medju odlikovanim se nalaze osim domobrana i častnika šestorica oružnika, koji su u to doba na svojim postavima do kraja izpunili svoju dužnost prema domovini. U svemu su odlikovana 53 zrakoplovca i 6 oružnika, dok su posmrtno odlikovani zrakoplovni satnik Ikolnjikov, nadporučnik Molnar, poručnik Margić i zrakoplovni zastavnik Abičić. Svečanost je počela u 8 sati dizanjem ratne zastave, nakon čega je pukovnik J. primio prijavak i dieleći ova visoka odlikovanja izrekao svojim suborcima dirljiv govor, u kojem je veličao njihovu borbu i njihove žrtve. Prvi spomenznak dobio je zapovjednik zapovjedne luke Rajlovac, a iza toga su podieljena odlikovanja i ostalim junacima, koji su sudjelovali u obrani Višegrada.

PRIMANJA KOD POGLAVNIKA

Poglavnik je primio dužnostnike i dužnostnice Ureda za zaštitu radničke mladeži, koji su u Zagrebu završili tečaj. Dužnostnike je predveo Poglavniku stožerni izvjestitelj za zaštitu radničke mladeži iz Osieka, Franjo Redlih, koji je u ime prisutnih pozdravio Poglavnika, iztaknuvši u govoru, da se svi dužnostnici vraćaju na svoja mjesta širom Nezavisne Države Hrvatske, da rade bez oduška za skoru sretnu budućnost hrvatskog naroda.

Poglavnik je zatim dužnostnicima održao govor, u kojem je naglasio, da će oni kao sinovi hrvatskog naroda, kao radnici i članovi radničkog stališa, u ustaškoj organizaciji naći veliko polje rada, da medju podmladkom hrvatskog radničtva šire misao čovječju, rodoljubnu, radničku i st467committed Mistake? no—

Poglavnik se s prisutnim dužnostnicima zadržao dulje vremena u razgovoru, zanimajući se kod pojedinaca o prilikama hrvatskog radničtva u njihovim krajevima.

*

Poglavnik je primio dužnostnike Hrvatskog saveza privatnih namještenika i Hrvatskog saveza grafičkih radnika koji su u Zagrebu završili dužnostnički tečaj.

Dužnostnike predveo je Poglavniku, koji je ušao u Jelačićevu dvoranu u pratnji poglavnog župana krilnog pobočnika pukovnika Prebega, državni savezničar prof. Aleksandar Seitz, a zatim je u ime prisutnih dužnostnika pozdravio Poglavnika ing. Tomislav Kopsić, župski povjerenik HS PN velike župe Vuka. U svom govoru iznio je župski povjerenik ing. Kopsić u ime svojih drugova pripravnost dužnostnika, da ulože sve svoje znanje i spremu u radu, koji im je povjeren.

Zatim je Poglavnik održao prisutnima govor, u kojem je iztaknuo važnost njihove organizacije i rada u toj organizaciji, u kojoj će — naglasio je Poglavnik — oni preuzeti u svoje ruke promicanje i vodjenje probitaka pripadnika njihova vstališa.

Zatim se Poglavnik upoznao sa svim prisutnim dužnostnicima i zadržao se s njima u razgovoru.

ZA ONE, KOJE JE JUGOSLAVIJA PROGANJALA

Hrvatskim političkim osudjenicima — državnim i samoupravnim službenicima, kojima je prije 10. travnja 1941. zbog njihova hrvatskog narodnopolitičkog rada u sudbenom ili u redarstvenom postupku bila oduzeta sloboda u trajanju od najmanje godinu dana, računa se, po zakonskoj odredbi od 6. kolovoza ove godine, za promaknuće ili za mirovinu vrieme oduzete slobode dvostruko, kao stvarno provedeno vrieme u državnoj odnosno samoupravnoj službi.

Pripadnicima oružanih snaga, koji su u razdoblju od 1. prosinca 1918. do 10. travnja 1941. zbog hrvatskog uvjerenja bili umirovljeni prije, nego što su u službi stvarno proveli 35 godina, priznaje se zakonskom odredbom od 6. kolovoza 1943. pravo na mirovinu, koja bi im pripadala na dan, kad ta zakonska odredba zadobije pravnu moć, da su bili cielo vrieme u službi.

PRISEGA ČLANICA ŽENSKE LOZE USTAŠKOG POKRETA U PETRINJI

U prostorijama tabora Ustaše — hrvatskog oslobodilačkog pokreta u Petrinji — položile su u nedjelju u 5 sati poslije podne svečanu prisegu članice Ženske loze Ustaškog pokreta iz Petrinje. Zakletva je položena u pristutnosti stožernika Velike župe Gora prof. Vlahe Lovrića, a prisustvovao joj je i logornik logora Petrinja Bonifacije Srnak. Priredba je započela govorom povjerenice Marije Kleščić, koja je u svome govoru pozdravila izaslanike stožera i logora, te izkazala čvrstu volju svih članica, da polože ustašku prisegu i rade u ovoj organizaciji po ustaškim načelima. Prije samog polaganja prisege održao je govor stožernik prof. Vlaho Lovrić, koji je spomenuo značaj i svetost prisege, te razložio prisutnima ustašku ideju. Prisutne članice su s velikom pažnjom saslušale razlaganje stožernika, te su nakon toga oduševljeno položile prisegu Poglavniku i Hrvatskoj.

VELIKI USTAŠKI SASTANAK U. MOSTARU

U prostranom vrtu hrvatskog muslimanskog družtva »Ittihad« održana je vrlo uspjela skupština, koju je sazvao Ustaški stožer velike župe Hum. Skupštini je prisustvovalo brojno gradjanstvo svih stališa i to je bila prava manifestacija Poglavniku i Hrvatskoj u središtu južne Hrvatske. Skupštinu je otvorio stožernik Davor Mance i pozdravivši prisutne predao rieč izaslaniku Glavnog ustaškog stana Tomislavu Mesiću, koji je prikazao borbu hrvatskog naroda tiekom njegove prošlosti, te ostvarenje vjekovnog sna hrvatskog naroda zaslugom Poglavnika i Ustaškog pokreta. Iztaknuo je, da su hercegovački Hrvati dosta učinili i pridonieli velike žrtve za ostvarenje hrvatskih ideala. I danas se brojni hercegovački Hrvati bore za novu Europu i očuvanje slobode hrvatskog naroda i države. Posebno je iztaknuo slogu Hrvata muslimana i katolika u ovim krajevima. Ta sloga donosi samo blagodati i koristi narodu i državi. Iztaknuo je i skrb hrvatske državne vlade za ove krajeve, što se vidi po velikim navjerama za izsušenje polja, pravljenje kanala za natapanje, sreditbu rieka, izgradnju cesta, otvaranje škola i t. d. Ovim radovima nastaju svakako bolji dani za izpaćeni narod hercegovačke Hrvatske, koji je uviek bio zapostavljen. Govor je bio često prekidan odobravanjem i oduševljenim poklicima Poglavniku i hrvatskoj državi.

POVEĆANA SKRB ZA IZBJEGLICE

Potrebama izbjeglica na području velike župe Sana i Luka do sada je poklanjana najveća briga. Hrvatska državna vlada preko svojih predstavnika u ovom kraju nastojala je svim razpoloživim sredstvima i mogućnostima izaći u susret željama i potrebama brojnih izbjeglica i tako ublažiti njihovu bol za porušenim domovima i izgorenom imovinom. U tome je bilo i mnogo uspjeha.

Ustrojavanjem novog ministarstva za skrb u ovom je kraju pojaćana djelatnost za obskrbu izbjeglica. Novi povjerenik za izbjeglice s područja ove župe prof. Kemal Hadziomerspahić primio je povjerenu mu dužnost. Uz suradnju i pomoć članova gospogarsko družtvovnog odbora »Narodne Uzdanice« i članova gradskog odbora za izbjeglice, koji su poznati kao dobri družtvovni radnici, novi povjerenik ministarstva za skrb razvio je svoju djelatnost za izbjeglice, koji se još nalaze u zajedničkim nastanbama u raznim mjestima ove župe i nisu odputovali u svoje krajeve i na svoja imanja. Prva briga povjerenika i njegovih suradnika je smještaj izbjeglica, a zatim njihova prehrana. Nastojat će se, da se izbjeglice prije početka zime smjeste u zdravije i bolje nastanbe, nego što su sadašnje. Osim toga će se nastojati, da im se poboljša i prehrana. Posebna će se briga posvetiti njihovom zdravlju, a napose zdravlju male djece i njihovih majka. — U slučaju potrebe i samo pučanstvo, koje je imućno, pomoći će u ovoj djelatnosti, samo da se ublaži nevolja i teško stanje onih hrvatskih obitelji, koje su silom prilika zapale u sadanji položaj .

Družtvovni odjel velike župe Sana i Luka povest će posebnu djelatnost, da imućniji stanovnici ove župe prime u svoje domove izbjegličku djecu bez roditelja, koja se nalaze u prihvatilištima u Sarajevu i Alipašinom Mostu.

Na ovaj način spasit će se brojna izbjeglička djeca, čiji su roditelji stradali u borbi s neprijateljima hrvatskog naroda. Njima će u posebničkim domovima ljudi dobrog i plemenitog srdca pružiti svu njegu i dobrotu, koju su imala i u svojoj roditeljskoj kući. Tako će se oni odgojiti za koristne i dobre članove naše hrvatske zajednice.

ZAKLETVA
Ustaša sveučilištaraca

Zakletva Ustaša sveučilištaraca pripadnika II. doknadne bojne Poglavnikovih tjelesnih sdrugova održana je 15. kolovoza prije podne u Zagrebu na Mažuranićevu trgu. Ovoj zakletvi prisustvovao je i sam Poglavnik. Već izjutra kretale su se postrojbe Poglavnikovih tjelesnih sdrugova na Mažuranićevu trgu i u velikom četverokutu okružile improvizirani oltar, pred kojim su bila postavljena dvoja oklopljena kola i strojnice. Nakon dolazka častnika Ustaške vojnice, točno u 10 sati trubija je najavila dolazak Poglavnika, koji je pozdravljen svečanom himnom. Uz Poglavnika bio je državni tajnik i zamjenik ministra oružanih snaga general vitez Vilko Begić, vrhovni nadzornik hrvatskih oružanih snaga vitez Slavko Štancer, zapovjednik Poglavnikovih tjelesnih sdrugova pukovnik Ante Moškov, zatim pukovnici Vilko Pećnikar, Mijo Bzik, Ivo Herenčić i drugi častnici Ustaške vojnice.

Zakletvu su položili najprije vojničari katolici, a onda vojničari muslimani, nakon čega je pred postrojbe stupio Poglavnik, oslovivši ih kratkim i jezgrovitim govorom, u kojem je osobito naglasio, kako će svaki od vojničara biti uviek i u svakom času spreman braniti stečenu državnu nezavisnost i vrhovničtvo hrvatske države. Osvrnuo se je zatim na vojničku stegu, spomenuvši prve dane njihova vojničkog života. Dalje naglasio, da Ustaše sveučilištarci ne će ništa izgubiti time, što su na vojnoj dužnosti, jer će kasnije u svojem posebničkom životu steći pravo, da se čuje njihova rieč, a osposobit će se, da u budućnosti budu mogli u svojim zvanjima staviti u službu naroda svoje umne sposobnosti, pa će tako njihova borba i rad biti zalogom bolje budućnosti hrvatskog naroda i hrvatske države.

Nakon održanog govora Poglavnik je u pratnji častnika pješice krenuo s Mažuranićeva trga pred Sveučilište, gdje je održan pred njim mimohod svih prisutnih postrojbi.

I ovom prilikom prisutnost Poglavnika medju gradjanima dala je povoda najsrdačnijim izkazima oduševljenja i odanosti njemu i hrvat. državi. Odlazeći sa Sveučilišta u Gundulićevoj ulici pozdravila je Poglavnika mornarička straža, i tu se je Poglavnik zaustavio i rukovao s dočastnikom, koji je stajao pred stražom. Kod Kačićeva spomenika Poglavnik se oprostio od oduševljenoga gradjanstva i burno pozdravljen unišao u samovoz i odvezao se u dvore na Radićevu trgu.

IMENOVAN JE RAVNATELJ »USTAŠE«

Odlukom glavnog ravnatelja Ustaškog nakladnog zavoda, opunomoć. ministra dra. Ede Bulata, imenovan je ravnateljem i glavnim urednikom lista »Ustaša« poglavni pobočnik Mijo Bzik, koji je tu dužnost vršio i do sada.

Zagreb, 19. kolovoza. — Proglašena je ova odredba: Na temelju točke 5. Ustava »Ustaše«, hrvatskog oslobodilačkog pokreta imenujem ustašu Juru P a v i č i ć a, glavnog ravnatelja Hrvatske državne tiskare Doglavnikom.

Za Dom spremni!

Poglavnik dr. Ante Pavelić, v. r.

PISMA HRVATSKOM VOJNIKU

Oporuka legionara Pere Kojakovića

Dragi brate,

Tvoje zadnje pismo pročitao sam s užitkom i pohranio ga, jer nisam odmah mogao na nj odgovoriti. Tek danas, nakon sedam dana, evo ti odgovora.

»Ustaški Godišnjak« za 1943. poslat ću Ti netom mi se pruži prva prigoda. Poslat ću ti i knjiga, koje govore o ustaškoj borbi i ustaškoj pobjedi. Kad želiš da ih imaš uza se i čitaš, poslat ću ti ih. Ne zaboravi nikada na čitanje ustaškoga štiva, jer ono obnavlja duh i podržaje svetu vatru, koja se u našim dušama užegla onoga dana, kada smo postali vojnici. Čitaj Ustaška načela, razmišljaj o istinama, o kojima govore, pa ne ćeš nikada ni časka klonuti, niti će se tvoja vjera u pobjedu našega naroda poljuljati.

Čuvaj se lienosti i bezposlice. Iza dužnosti i vježbe prihvati se kakvog pametnog posla, a najbolje je, da svoje slobodno vrieme upotriebiš na duhovnu izgradnju samoga sebe. Bezposlenost je najveći i najstrašniji neprijatelj svake zajednice, a pogotovo vojničke. Duša bezposlena i liena vojnika slična je vodi stajaćici, koja po okolici širi gnjilocu i gad. Svaki se vojnik mora čuvati toga neprijatelja i nastojati da uviek bude zaokupljen kakvim častnim i poštenim poslom. Stoga pravi vojnik ne smije mrmljati ako se osjeti da predpostavljeni ostro bdije nad njim, da ga bodri na rad i na pjesmu, a da ga ukori i kazni, kada opazi njegovu lienost i nehaj. Izkustvo svjedoči da stega propada tamo, gdje se medju vojsku uvuče lienost i bezposlica. A gdje nema stege, nema ni vojske. Napominjem ti još da nema rada, gdje nije reda.

Uostalome, tebi je to dobro poznato. O čitanju, da se povratimo na nj — mogu ti reći da nam je potrebno kao i hrana. Tielo bez hrane biva mrtvo, tako i duh bez čitanja. No ima raznih vrsti štiva, kao i razne vrsti hrane. Ima otrovne hrane i otrovnoga štiva, zato treba birati štivo, koje odgovara duhu. Ustaški vojnički duh najbolje se izgradjuje čitanjem ustaškoga štiva.

Čitanje ustaškoga štiva jest oružje, kojim pobjedjujemo unutrašnjega neprijatelja, onoga, koji se nalazi u nama svima. Jer nisu neprijatelji Hrvatske samo partizani, četnici i razni vanjski neprijatelji, raznih odora, boja i dlake. Strašniji su unutarnji neprijatelji, koje uviek nosimo sobom. Može biti neprijatelj Hrvatske, a nositi ustašku odoru, položiti ustašku prisegu, živjeti u ustaškim postrojbama. Može, brate, jer ti znadeš, da u svakoj pšenici ima kukolja. Čitajući ustaško štivo upoznat ćemo i taj kukolj.

Kada čitaš, ne čitaj iz puke radoznalosti, već zato, da upoznaš svoje dužnosti, da napreduješ u ljubavi prema Poglavniku i domovini i zato, da obogatiš svoje znanje, jer je i znanje močno oružje u suvremenoj borbi. Sutra, kada odložiš oružje i dodješ u tvornicu, na njivu, na ladju ili u školu, znat ćeš se tako snalaziti u svim pitanjima, u svim prilikama i prigodama života.

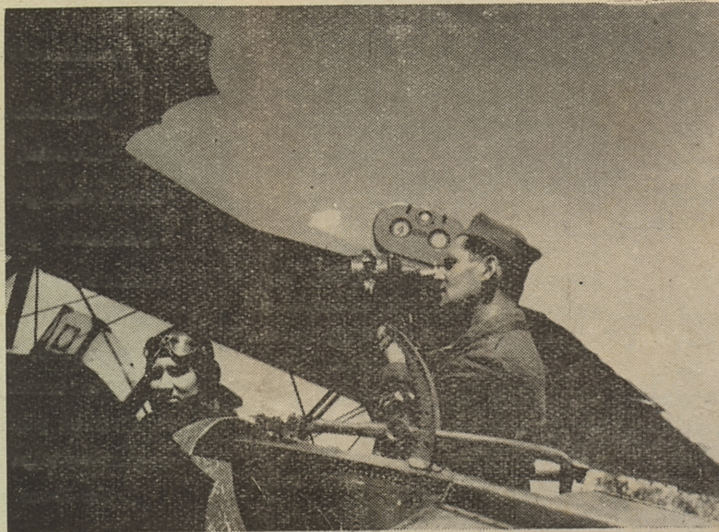
Ovoga puta neka ti je dosta o tome.

Što mi pišeš da je poginuo Petar? — Hvala Bogu! On je bio naš prijatelj. Govorio bi često: za sreću domovine hoće se borbe, a toj borbi posvećeni smo mi. Mi smo izabrali put junaka, moramo na tom putu ustrajati sve do zadnjega daha.

Neka je slava i pokoj njegovoj ustaškoj duši, a njegovom tielu neka je laka hrvatska zemlja! — On je bio neoženjen i zato je njemu bilo lakše poginuti, ali dok na nj mislim, dolazi mi na pamet drugi Petar, kojega ti ne poznaješ, a dobro je i koristno da znaš kako je i taj junak junački živio i poginuo. Zvao se Kojaković, a rodom je iz kraja, koji se nazivlje kolievkom hrvatstva, iz sela Župe Dubrovačke. Mlad ustaša, jedin u otca i majke, oženio se pred veliki dan naše revolucije. Misliš li da je pošao na bračno putovanje? — Ili se možda dao na uživanje slasti tako zvanog medenog mjeseca? — Petar Kojaković nakon ženidbe ostavlja i roditelje i ženu, svrstava se u redove prvih ustaških boraca, pa kada je Poglavnik pozvao hrvatske junake dobrovoljce, koji će se pridružiti vojsci velikog njemačkog Reicha i poći u borbu protiv boljševizma, Petar se javio medju prvima. Ljubio je on i roditelje kao dobar sin, i ženu kao dobar i čestit muž, ali ljubav prema domovini i Poglavniku u njega je bila jaka i neodoljiva kao smrt. Kao legionar pošao je na iztočno bojište i borio se kao svi naši junaci. Ženi i roditeljima češće se javljao pismima, koja su bila puna duše. Donosim ti u priepisu njegovo zadnje pismo, koje je pisao na dan svoje smrti i poslao ga ženi uoči juriša (kod Staljingrada), u kojemu je morao poginuti. Evo ti priepis toga pisma, a rukopis čuva Petrova žena, koja danas živi u Župi Dubrovačkoj. Pismo glasi:

Ljubljena, sve ima svoj svršetak. Tielo će naše nestati, da bi duh vječno uživao. Ne tuži. Vidjet ćemo se na drugom svietu. Mnogo si patila,

ZRAKOPLOVOM NAD IZTOČNOM HRVATSKOM

Liet nad oslobodjenim i pročišćenim tlom pruža zanimivo gradivo P. B. snimaču

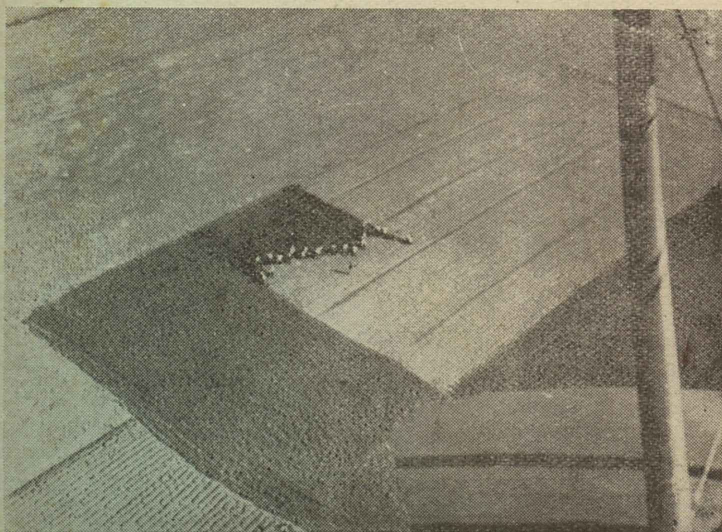
Pod nama biele se tornjevi oslobodjenog starodrevnog hrvatskog grada . . .

Nema više neprijateljskih horda u ovom kraju

Sreli smo veliko mnoštvo izbjeglica, koji se vraćaju u rodni kraj

Omogućen je povratak i sigurnost hrvatskom pučanstvu,

la iz nepregledne ravnice stvori krasan vrt

znam, ali tko je uživao? Ne prekaraj me, što sam te ostavio prije vremena. Hoću da budemo skupa u vječnosti. Zadnja moja misao jesi ti i domovina. Zadnja moja želja: sretna domovina i ti smirena. Tielo svoje ostavljam u dalekoj zemlji, pored brojne braće. Dušu svoju predajem Bogu, s molbom, da mi oprosti griešniku. Srdce Poglavniku i Hrvatskoj. A tebi, ljubljena ženo, — tebi ostavljam ono, što najviše voliš: poštenu uspomenu, da si imala muža, kojega si znala žrtvovati za Poglavnika i Hrvatsku. Sve svoje što kao sin posjedujem u svojih roditelja, kao pokretnine i nekretnine, ostavljam tebi za sva vremena. Molim te, čuvaj mi roditelje. Oni su do sada bili s tobom presretni i zadovoljni, a tako neka bude i od sada. Takodjer i sve dohodke ostavljam tebi. Jedino te molim za par svetih misa meni i roditeljima. Ženo, neka je proklet svaki onaj, za uviek, koji prekrši moju zadnju želju.

Ne plači i ne nosi crninu, jer će moj duh vječno biti s tobom i vječno će te čuvati. Bila si mi idealna žena. Zaklinjem te, ostani i nadalje mojim idealom. Neka narod zna, kako se daju žrtve za domovinu. Ne primaj od nikoga sažaljenje, već reci svima, da se raduju s tobom, jer je Bog izpunio moju vruću želju, da častno poginem za domovinu. Ne tuži. Tebi će biti težko, ali ne daj da itko vidi tvoju težinu. Roditelji neka malo plaču, jer će im tada biti lakše.

Zbogom, roditelji, zbogom ljubljena, zbogom domovino i Poglavniče!

Na dan moje smrti, ustaša legionar — Pero Kojaković.

*

Donoseći ti ovo pismo završavam, jer evo moram i ja na dužnost. Vrieme leti, i donosi nam nove dogodjaje. Ovo pismo Pere Kojakovića donosi nam misli o ustaši, koji ranjen izdiše na bojištu, bez straha pred smrću i pred ranama, jer su dom, sloboda i vjerna ljuba liek njegovoj rani. Mislimo i na ustašu, koji se ovoga časa opršta od otca, majke i sestre i polazi u boj, »gdje se gine, gdje se mre«, i na majku, koja prima pismo, u komu piše: tvoj je sinak poginuo, raznieła ga granata, — a majka, hrvatska junačka majka, zavjetuje se, da će junaku sinu podići spomenik, pa makar i gladovala.

Primi bratski junački pozdrav

Za Dom spremni!

Nikša

Četvrto pismo sliedi

BOSNA OD TVRDKA DO PROPASTI

Bosanska država pod upravom narodnih, hrvatskih vladara, banova i kraljeva, postigla je vrhunac svoje snage i moći, te najveći obseg u drugoj polovici XIV. stoljeća, za vladanja kralja Tvrdka. Nasljednici Tvrdkovi niesu bili dorasli zamašitosti njegove misli, niti su bili dovoljno jaki, da očuvaju stečenu baštinu. Smrt je Tvrdkova prerezala sve one njegove osnove, da u punom obsegu obnovi nekadašnju nezavisnu hrvatsku državu, koja je 1102. god. ušla u državnu zajednicu s Ugarskom; Tvrdko je htio onu Hrvatsku obnoviti na cielom njezinom državnom i narodnom zemljištu. Smrt je učinila kraj osnovama, koje bi Tvrdko, da je još ostao u životu, proveo. Poslije njega, sve do propasti bosanske države, nema više u Bosni vladara, kralja, koji bi mogao uzpostaviti prijašnju snagu i veličinu države. Redaju se kraljevi, padaju i ponovno se dižu na priesto, o koji se otimlje i hrvatsko-ugarski kralj Žigmund, ali oni više niesu pravi, podpuni gospodari zemlje. U nekad jedinstvenoj Tvrdkovoj državi sve više preotimlju maha vlastela, ponosni, gordi i neukrotivi hrvatski velikaši, koji kao samostalni gospodari vladaju pojedinim krajevima, vode ratove i prkose jedni drugima, prkose kraljevima. U doba prvih Tvrdkovih nasljednika naročito se iztiče vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić (samo ime mu pokazuje, koje je narodnosti bio), gospodar Donjih Krajeva i drugih hrvatskih pokrajina od Save do Neretve, te od otoka Korčule do granica stare Bosne (Vrhbosne); tu su Donji Krajevi, Zapadne Strane (Livno, Duvno, Glamoč), Hrvatsko Primorje s gradovima (Split) i otocima do Korčule. U Humu, kasnijoj Hercegovini, širi svoju moć vojvoda Sandalj Hranić, a onda Stjepan Vukčić Kosača, od rječica Rame do Kotora, pa od ušća Neretve do rieke Lima. Knez Pavao Radinović gospodari Trebinjem, Podrinjem i Vrhbosnom s Olovom. Nažalost nema prave sloge među vlastelom, te vlastelom i kraljem, koji je često igračka u rukama velikaša. Radi toga slabi država, te pojedini njegovi krajevi nekadašnje Tvrdkove Bosne tokom vremena izlaze iz sastava bosanske kraljevine, naročito oni uz more. U isto se vrieme javlja s Iztoka nova opasnost — Turci, koji u svom naletu ruše i osvajaju balkanske države, te se već od početka XV. stoljeća zalieću i preko Drine, u Bosnu. Dobro im dolazi nutarnja slabost bosanskog kraljevstva, koja će dovesti do konačnog pada Bosne.

Bosanski kraljevi u svom kraljevskom naslovu sve do propasti Bosne iztiču, da su gospodari ne samo jezgre države, same stare Bosne, već i mnogih susjednih krajeva, koji su tokom stoljeća pripojeni bosanskoj državi. Svakako je vrlo značajna i upadna činjenica, da do propasti Bosne, do kraja njene sredovječne poviesti, pod samim imenom Bosna smatra se samo ono središte države, koje se prostire u gornjem toku rieke Bosne tamo od Žepča, pa do Drine, od Zvornika do Goražde, a na zapadu do iza Rame. Sve ostalo nije prava Bosna, iako je s njom u najužoj vezi, zapravo u cjelovitoj bosanskoj državi.

Posljednji bosanski kralj Stjepan Tomašević, neposredno prije pada Bosne, naziva se »Milostiju Božijom mi gospodin Štifan Stipan Tomašević, kralj Srbljem, Bosni, Primorju, Humsci zemlji, Dalmaciji, Hrvatom, Donjim krajem, Zapadnim Stranama, Usoru, Soli, Podrinju i k tomu«. Od Tvrdka nose bosanski kraljevi naslov »kralj Srba«, jer je ban Tvrdko najlakše došao pravnim putem do kraljevskog naslova tako, da je preuzeo kraljevski naslov jedne kraljevine, koja je već prije postojala, a priestolje koje nije bilo popunjeno — a to je tada bila Raška, Srbija. Za Tvrdka je na istoku Bosne, preko Drine, u susjednoj Srbiji, nestalo svake jače državne vlasti, te je Tvrdko mogao lako zauzeti dio Srbije i okruniti se za kralja Srba, a čim je to postigao, ne posvećuje više pažnju Srbiji, ne ide za tim, da obnovi prijašnju veličinu Srbije, već svoje oči okreće Zapadu, Hrvatskoj. To isto čine i Tvrdkovi nasljednici, kojima je svima stalo do ostalih hrvatskih krajeva: oni su kraljevi »Primorja, Dalmacije, Donjih Krajeva, Zapadnih Strana, pa Usore i Soli« — kraljevi »Hrvata«. — Vlast nad hrvatskim krajevima mogli su postići zato, što je u Primorskoj Hrvatskoj, južno od Gvozda (Petrove Gore), bila snažna nacionalna oporba Hrvata protiv hrvatsko-ugarskih kraljeva, koji su nastojali zavladati njome na temelju nasljednog prava. U tom je dielu Hrvatske postojala živa sviest, da je Hrvatska posebna zemlja, koja voli svoju slobodu, koja je imala svoje narodne vladare, knezove i kraljeve hrvatske krvi. Ta je hrvatska narodna oporba davala velikane, koji su poput nekadašnjih narodnih kraljeva gospodarili samostalno hrvatskim krajevima. Sjetimo se samo Pavla Šubića! Svoj pak najjači izražaj našla je ova oporba u bosanskoj banovini, kasnije kraljevini. Hrvatsku državnu misao, uzpomenu na nekoć slavno hrvatsko kraljevstvo, preuzimaju bosanski vladari, pod pokrajinskim bosanskim imenom, te Tvrdko napokon postaje kraljem Hrvata i teži za podpunošću toga naslova. Bosna je tako bila u najtjesnijoj vezi s ostalom Hrvatskom, i to nekadašnjim središtem hrvatske države, u istoj državnoj zajednici. Zato liepo kaže prof. Filip Lukas u knjizi »Poviest hrvatskih zemalja Bosne i Hercegovine«: »Bosna, osamostalivši se, nije izišla iz okvira hrvatske države, već se pače u njoj nezavisna hrvatska država spasila i očuvala sve do propasti Bosne. Zato, kada se govori o propasti hrvatske narodne dinastije, ne valja uzeti godinu 1102., kao zaključnu u životu hrvatskih narodnih vladara, već godinu 1463., kada je poginuo posljednji hrvatsko-bosanski kralj Stipan Tomašević«.

Bosna, koja je 1463. god. pala u turske ruke, skupila je prostrane hrvatske krajeve u svoju državnu zajednicu, ali je pod samim imenom Bosne kroz cieli srednji viek smatrano samo središte, ona prvotna Bosna. Prema tome, osobito obzirom na srednji viek, a osobito s obzirom na zemljopisni razvoj pojma Bosne, ne može biti ni govora o nekom bosanskom separatizmu, o nekoj bosanskoj samobitnosti, o Bosni izvan granica pojma hrvatstva. Sav poviestni razvoj dokazuje, kako je Bosna oduviek bila — hrvatska.

A. HUMSKI

»Ustaša« viestnik hrvatskog ustaškog oslobodilačkog pokreta. — Izdaje Glavni Ustaški Stan. Vlastnik Ustaški Nakladni Zavod. — Ravnatelj i glavni urednik poglavni pobočnik Mijo Bzik. — Uredništvo i uprava: Berislavićeva ulica 10. — Brzoglasi: Uredništvo: 79-00, Uprava: 64-06. — Čekovni račun br. 49.456. — Izlazi tjedno. — Pojedini broj stoji 4 Kune. — Predplate: mjesečno 16 Kuna, četvrtgodišnje 48 Kuna, polugodišnje 96 Kuna, godišnje 192 Kune. — Tisak Tiskare Ustaškog pokreta, Berislavićeva ulica 10. — Za tiskaru odgovara Viktor Smokvina, Zagreb, Medovićeva ulica 2.

POGLAVNIK
POGLAVNIK
POGLAVNIK
POGLAVNIK